

304.905

SZAKI ROKONAINK

SZERKESZTI VITÉZ NAGY IVÁN

5
942

1942 BUDAPEST 5-KÖTET

ÉSZAKI ROKONAINK

A Magyar-Finn és a Magyar-Észt Társaság Közleményei

Szerkeszti :

Dr. vitéz NAGY IVÁN

Dr. LAKÓ GYÖRGY és Dr. GYÖRKE JÓZSEF

közreműködésével.

Előfizetési díj évenként 3 P. A Magyar-Finn Társaság tagjai az évi 4 P tagdíj fejében ingyen kapják. A Magyar-Észt Társaság tagjai az évi 2 P tagdíjon kívül évi 2 P előfizetési díjat fizetnek

Megjelenik évenként többször.

Felelős kiadó :

Dr. GASKÓ DEZSŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7. szám. Telefon : 384-592

Ennek a számnak megjelenését az

ATHENAEUM

IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT

megértő áldozatkészsége tette lehetővé, amiért a kiadó és a szerkesztők mind a két Társaság részéről őszinte köszönetüket fejezik ki.

TARTALOM:

	Oldal
<i>Wuorimaa Aarne</i> : A közös vér parancsa	I
<i>Karafiáth Jenő</i> : Fanny Luukkonenhez	2
<i>Gaskó Dezső</i> : Baráti egyezményünk a finnországi néprokonsági egyesületekkel	3
<i>Petri Pál</i> : Nyelvrokonaink sorsa	7
<i>Linnankoski Johannes</i> : Menekülés	13

(Folytatás a 3. oldalon.)

MTA

ÉSZAKI ROKONAINK

V. KÖTET

BUDAPEST

1942. JANUÁR

A KÖZÖS VÉR PARANCSA

Irta: Wuorimaa Aarne

Finnország budapesti követe

Az »Északi Rokonaink« című folyóiratnak ez a száma olyan időben jelenik meg, amikor a világ politikai fejlődése idegtelepő iramba kezdett. Az egész földgolyó megremeg, a küzdelem világháborúvá alakult. Európa majdnem összes népe tudatában van közös sorsuknak és céljaik is közösek lettek. Ebben a szellemben folytatódik szünet nélkül a küzdelem.

A finn-magyar barátság szempontjából az új idő újabb fejlődést jelent. Mindkét nemzetben erős az élniakarás és az igazságosság felé való törekvés, földrajzi helyzete folytán mindkettő megbízható keze a békés jövőnek. Nemcsak a háborúra, de a békére is el kell tudni készülni.

A Kelet ellen folytatott küzdelem a finneket és magyarokat még közelebb hozta egymáshoz és a kölcsönös rokonszenv növekedett. Itt Magyarországon is tapasztalhattam, hogy a finn-magyar rokonság tudata mennyire elmélyült a magyarság minden rétegében. Mint a finn nemzet képviselőjét különös örömmel tölti el, hogy iskolásgyermekek és a közélet nagyságai egyaránt bebizonyították rokonérzésüket és szeretetüket a finn testvérnép iránt.

Rövid időn belül a finn nép immár egy második háborút kénytelen viselni; a szenvedés és nélkülözés korszaka erőit a legnagyobb mértékben veszi igénybe. Kivétel nélkül mindenki szívesen áldoz azonban a közös ügy javára és mindnyájan készek vagyunk arra, hogy végigjárjuk azt az utat, melyet választottunk. Meg vagyunk győződve róla, hogy történelmünkben nagy fordulat következik be. Az örök veszedelem, mely keletről fenyegetett bennünket, megszűnik és a béke, mely mindig vágyunk volt, el fog érkezni számunkra. Az ellenfél akkori győzelmét csak rövid ideig ünnepelhette és ma már tudja, mit jelent a vereség. Régi határainak visszaállításával Finnország elnyerte állami biztonságát. A vihar, a történelem legfélelmeesebb vihara már messze határainkon túl tombol.

Most, amikor szebb jövő előtt állunk, örömmel üdvözlöm rokonainkat, remélve, hogy nemsokára az új Európában a két nép közötti kapcsolatokat teljes mértékben kiépíthetjük és továbbfejleszthetjük és így a jövőben is cselekedetekkel bizonyítjuk be, hogy a közös vér parancsa számunkra szent.

FANNY LUUKKONENHEZ

*Egy asszony jött mihozzánk Finnországból,
Egy asszony jött el, férfilelkű, bátor.*

*Tisztelték őt a nők s a férfiak,
Mert Lotta Swärd-et magyar érti csak.*

*Mikor szent földjét dúlta a pogány,
Magyar nő győzött Eger várfokán.*

*A magyar nőnek rajongó hite,
Rendíthetetlen bizalma, szíve.*

*A sorsközösség és szabadságvágyunk
Acélozta meg ősi rokonságunk.*

*Örök tűz lángol hős testvéreinkben :
A finn Nagyasszonyt áldja meg az Isten!..*

Karafiáth Jenő.

WUORIMAA AARNE

az új budapesti finn követ 1892-ben született. Főiskolai tanulmányait Finnországban és német egyetemeken végezte. Először, még a világháború alatt, a finn légihaderő szolgálatába állott. Diplomáciai pályára 1919-ben lépett, amikor első külföldi állomáshelye London volt. 1922-től 1928-ig a párizsi finn követségen működött, közben azonban az 1923–25. években a Népszövetség genfi titkárságának volt főtisztviselője.

Első követi állomása Tallinnban volt, ahol 1928–33 között képviselte hazáját. Innét az egyik legfontosabb követségi posztra került, Berlinbe, ahonnan 1940-ben került át hozzánk. Ez az áthelyezés számunkra igen nagy megbecsülést jelentett, mert azt mutatta, hogy a budapesti diplomáciai poszt felér a berlinivel. *Wuorimaa* követ nagy kedvelője és szakértője a dalnak és muzsikának és a követségi palota itt léte óta számtalan nagyjértékű zenei ünnepségnek lett a színhelye. A budapesti társaság éppen olyan szeretettel fogadta őt magáévá, mint amilyen osztatlan szeretet kísérte *Onni Talast* és családját, mikor kénytelenek voltak búcsút venni tőlünk.

BARÁTI EGYEZMÉNYÜNK A FINNORSZÁGI NÉPROKONSÁGI EGYESÜLETEKKEL

Irta : *Gaskó Dezső.*

Magyarország 1937-ben megkötötte Finnországgal a kulturális egyezményt, amelyet országgyűlésünk az 1938:XXIX. t.-c.-ként a törvénytárba is beiktatott. Ez a törvény hivatalosan megszabta a két rokon nemzet kulturális összeköttetéseinek kiépítését és éppen ennek az egyezménynek az alapján kezdődött el mindkét országban társadalmi téren is a munka, amelyet a nyelvészek és a tudósok, valamint a négy-évenként megrendezett nagysikerű finn-ugor kultúrkongresszusok már régebben eredményesen megkezdték.

A Magyar-Finn Társaság alakulása is éppen összeesik ennek a törvénynek megszületésével. A Magyar-Finn Társaság több mint négy éve működik már és jóváhagyott alapszabályainak igyekezett mindenben maradék nélkül eleget tenni. A néprokonsági munka, melyet Társaságunk szerény anyagi viszonyai ellenére mindinkább nagyobb arányokban fejt ki, elsősorban odairányult, hogy előadások, ünnepségek, sajtó és rádió útján, kiadványokban és könyvekben ismertettük a rokon finn nemzet kulturális, szociális, történeti, gazdasági és egyéb viszonyait. Megültünk minden finn nemzeti ünnepet ; a néprokonsági napon, a finn függetlenségi ünnepen és Kalevala napján mindenkor társadalmi megnyilatkozás volt a Magyar-Finn Társaság egy-egy ünnepsége. Egymás zenéjének megismerését éppolyan fontosnak tartottuk, mint egymás történelmének megismerését. Képzőművészek, tanítók, jogászok és orvosok, gyógyszerészek és szociális munkát végzők, mindenki a saját körében, ahol kellett, tudományosan, ahol arra szükség volt, népszerű formában igyekeztünk ismertté tenni a rokon finn nép sajátos viszonyait.

Társaságunk alapítása óta mindenkor törekedett a finn nyelv ismeretének előmozdítására is és ezért, részint a Székesíróvárosi Iskolán kívüli Népművelési Bizottsággal együttesen minden évben rokonnyelvi tanfolyamokat rendezett, részben más, az ifjúság körében rendezett finn nyelvi tanfolyamokat támogatott. Felelősségünk tudatában mindenkor szemünk előtt tartjuk azt, hogy a most egyre szélesebb

körben elinduló néprokonsági munka során egyre több és több lehetőséget kell nyitni mind a finn nyelv tanulására, mind a nyelvtudás értékesítésére.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a Magyar-Finn Társaság mindenkor érezte a hivatalos körök és a magyar társadalom legnagyobb jóindulatát, sőt erkölcsi és anyagi támogatását is. A téli orosz-finn háború idején valósággal adakozásra készen álltak a fillérek és a pengők, csak élére kellett állni a gyűjtési mozgalomnak és a finn Vörös-Kereszt javára sokszázezer pengőt tudtunk összegyűjteni. A finn Vörös-Keresztnek gyűjtött hatalmas összeg Finnországban rendkívül jó hatást váltott ki és még melegebbé tette kapcsolatainkat a rokon finn társadalmi és néprokonsági egyesületekkel.

Alapszabályunk kötelez arra is, hogy a rokon népek közti utazások és kirándulások forgalmát, a csoportos és egyéni utazást támogassuk, elősegítsük s legfőképpen megkönnyítsük a személyes érintkezést, különösen a finn-ugor közművelődési kongresszusokon való részvételt. Céljaink elérésében múlhatatlan szükség volt tehát, hogy azokkal a finn társadalmi és néprokonsági egyesületekkel kerüljünk szorosabb baráti összeköttetésbe, amely egyesületek Finnországban hasonló célú tevékenységet fejtenek ki. A történelmi hűségnek teszünk eleget, ha megállapítjuk, hogy miként a finn-ugor kulturális kongresszusok gondolata Finnországban vetődött fel, ugyancsak *Finnországból indult ki az a javaslat, hogy a Helsinkiben működő magyarbarát társadalmi egyesületek ünnepélyes formában is megpecsételjék a Budapesten székelő Magyar-Finn Társasággal való közös együttműködésüket* és az együttműködésről szóló írásbeli megállapodást a finn-ugor néprokonsági napon írjuk alá. Finnországban négy országos jellegű egyesület fogott össze ebből a célból: a *Finn Nemzeti Szövetség, a Finn-Magyar Társaság, a Finn Néprokonsági Társaság és a Helsinkii Magyar Barátok Köre.*

Az egyezmény aláírása 1941 november 15-én, a finn-ugor néprokonsági napon a legünnepélyesebb keretek között történt meg, *Kukkonen Antti* finn közoktatásügyi miniszter és *szentmiklósi Szabó György* magyar követünk jelenlétében. Mindketten beszédet is mondtak. Az összes napilapok, a magyar és a finn rádió is beszámoltak az eseményről, miközben mind a finn-magyar barátság újabb megerősödésének jelét méltatták.

Az okmányt öt egyforma példányban öten írták alá a gyönyörű, folió nagyságú ív oldalának két alján és remek kékszíni vászonkötésbe foglalták. A finnek és a magyar társaság példánya között annyi a különbség, hogy nálunk a magyar szöveg van baloldalon és a finneké jobboldalon, náluk meg fordítva. Az okmány tárgyának megnevezése Corvin betűkkel van szedve.

Az aláírási aktus ünnepélyességét még emelte a rákövetkező rokon-népi ünnep, melyen ott volt a finn magyarbarát társadalom színe-java, élén a finn köztársasági elnökkel és feleségével. A közönség egyrésze nem kapott helyet s így kénytelen volt hazamenni. A finn közoktatás-

ügyi miniszter és Társaságunk megbízottjának, *Korompay Bertalan* titkárunknak beszédét a finn rádió is közvetítette.

A társadalmi egyesületek együttműködésére vonatkozó megállapodás alkalmával a négy finn egyesület a következő, igen meglehangú táviratban magyarul üdvözölte Társaságunkat : *»Négy finn néprokonsági egyesület által most aláírt egyezmény mélyítse el méginkább a rokon népek közötti testvéri érzést és acélozza meg erőnket új tettekre és kitartásra jövőnk felépítésében. Isten segítségével bízva, hős fiaink rendületlenül harcolnak a végső, már felvirradó győzelemig. A finn-ugor néprokonsági nap alkalmából fogadják meleg köszönetünket Társaságainkhoz intézett üdvözlő táviratukért. Finn Nemzeti Szövetség : Heiskanen, Finn-Magyar Társaság : Kannisto, Finn Néprokonsági Társaság : Huuskonen, Magyar Barátok Köre : Sovijärvi.«*

Egyezményünk megkötése után a Társaságunk jövőbeni munkását legtalálébban írja körül *Kannisto* Artur hozzám intézett baráti levelében : *»Különösen örülünk annak, hogy ennek az egyezménynek ébresztő és buzdító jelentősége lesz új erők és munkakörök bekapcsolása által a mindkét testvérnép közötti együttműködés szempontjából. Ha ez a háború befejeződött, bizonyára sok új munkalehetőség fog megnyílni, melyek az eddiginél még eredményesebben szolgálhatják majd Finnország és Magyarország műveltségi és gazdasági baráti kapcsolatainak kimélyítését.«*

Sok-sok hétköznapi munkanapnak kell még bekövetkeznie, hogy a baráti egyezményben pontosan körülírt feladatokat valóban elvégezhessük s újból felszólítunk minden jószándékú magyar embert, hogy ebben a nemes munkában támogatása bizalmával ajándékozza meg a Magyar-Finn Társaságot.

*

EGYEZMÉNY

a Magyar-Finn Társaság és másfelől a Finn Nemzeti Szövetség, a Finn-Magyar Társaság, a Finn Néprokonsági Társaság és a Magyarbarátok Köre közötti együttműködés tárgyában, melynek célja, hogy a maga részéről is elősegítse ebben az egyezményben pontosabban körülírt keretek között azoknak a feladatoknak elvégzését, amelyeket a Magyar Királyság és a Finn Köztársaság kormányai által 1937-ben kötött kulturális egyezmény tartalmaz.

Az együttműködési egyezmény aláírására a fentemlített társaságok meghatalmazták az alábbi képviselőjüket :

a Magyar-Finn Társaság titkárát, dr. *Korompay Bertalan*t,

a Finn Nemzeti Szövetség elnökét, dr. *Heiskanen Veikko* Antero egyetemi tanárt,

a Finn-Magyar Társaság elnökét, dr. *Kannisto Artur* egyetemi tanárt,

a Finn Néprokonsági Társaság elnökét, dr. *Mustakallio* Marttit, a Magyarbarátok Köre elnökét, dr. *Sovijärvi* Antti egyetemi tanárt.

Az egyezményt aláíró társaságok a következőkben állapodtak meg :

1. cikk.

Abból a célból, hogy a rokon nép műveltségét, életét és viszonyait országukkal megismertessék, a szerződő felek sajtó, rádió útján és egyéb eszközök felhasználásával a rokon népre vonatkozó különféle ismereteket terjesztenek ;

előmozdítják a rokon nép irodalmának megismertetését s a rokon népre vonatkozó hazai nyelvű irodalmi művek létrejöttét és terjesztését, valamint

ugyane céllal összejöveteleket, ünnepélyeket és estélyeket rendeznek.

2. cikk.

Abból a célból, hogy a rokon nép nyelvének ismeretét előmozdítsák, a szerződő felek arra törekednek, hogy a másik országba ösztöndíjasokat küldjenek ;

rokonnyelvi tanfolyamokat rendeznek, valamint

gondoskodnak a rokonnyelvek elsajátítását elősegítő irodalom és folyóiratok sajtó alá rendezéséről.

3. cikk.

Abból a célból, hogy a személyes érintkezésből származó kölcsönhatást a rokon népek között elősegítsék, a szerződő felek arra törekednek, hogy

a finn-ugor közművelődési kongresszusokat támogassák és megkönnyítsék tagjaik és honfitársaik részére az azokon való részvételt ;

előadókat, művészeket s egyéb műveltségközvetítő személyeket hívjanak meg vendégül a rokonnépi országból ;

növeljék, amennyire képességeik engedik, a rokon népek közti utazások és kirándulások forgalmát, valamint

megkönnyítsék a tanulók és egyetemi hallgatók részvételét a rokon országokban rendezendő nyári tanfolyamokon.

4. cikk.

Ehhez az egyezményhez később csatlakozhatnak már fennálló vagy ezentúl alapítandó olyan egyesületek, melyek Magyarország és Finnország kulturális együttműködése érdekében munkálkodnak, mindazonáltal azzal a feltétellel, hogy minden szerződő fél ehhez beleegyezését adja. A csatlakozásra vonatkozó kérelem elküldendő a szerződésben résztvevő valamennyi félnek. Mindegyik a kérdésben külön-külön hoz határozatot.

5. cikk.

Ha az egyezményt aláíró valamelyik társaság kilépését jelenti be, az egyezmény továbbra is érvényben marad a többi szerződő fél között.

Készült öt eredeti példányban magyar és finn nyelven, azzal, hogy mindkét szövegnek az érvénye ugyanaz.

Kelt Helsinkiben, 1941. évi november hó 15. napján.

V. A. Heiskanen Antti Sorjani;
 Petteri Kannisto,
 Martti J. Mustakallio
 István Korompay

NYELVROKONAINK SORSA

Irta : Petri Pál

és elmondta az 1941 nov. 15-i nép-
 rokonsági ünnepen.

Mikor évenként egyszer számbavesszük azokat a népeket, amelyek velünk közös törzsből származtak vagy amelyekkel legalább is egy ősi közös nyelv erős varázsa köti össze nemzetünket, közülök első-sorban azokra kell gondolnunk, a kik forró ragaszkodással ápták a hozzánk fűződő rokon kapcsolatokat. Ebből a szempontból leg-erősebben észt és finn néptestvéreink felé indulnak rokonszenvünk hullámai. Szeretettel kell gondolnunk első sorban a most különösen szenvedő észt testvéreinkre, akik hosszú elnyomatás után 1919-ben és 1920-ban hősi bátorsággal vívták ki szabadságukat az akkor szervezkedő orosz bolsevista nagyhatalommal szemben, de akiket az óriási orosz túlerő alig másfél évvel ezelőtt ismét a rabszolgaság bilincseibe kényszerített. Hogy miért nem állottak akkor fegyve-

resen ellen, azt mindnyájan tudjuk. Először, mert bíztak abban, hogy náluk csak orosz katonai támpontok fognak létesülni és parlamentáris intézményeik, szabadságuk továbbra is megmarad, azután mert az alig egymilliónyi észt nép ezzel az óriási katonai hatalommal szemben széles kiterjedésű, nyílt határai mellett, nem vehette fel a küzdelmet. Mi a finn nép első, hősi küzdelme után abban a tévhitben voltunk, hogy az orosz nagyhatalommal szemben egy kisebb nép is a siker reményében veheti fel a harcot. Csak a német-orosz háború kitörése után tudtuk meg, mily óriási felkészültséget ért el a rettenetes szovjet kolosszus. A balti államok, és közülük az észtek is tudták, amiről nekünk fogalmunk sem volt, hogy több mint 400 hadosztály várja az alkalmat, hogy a környező népeket térdre kényszerítse. Az észt nép, illetve az akkori észt kormány, az orosz támadás megindultakor hiába fordult támogatásért bárhova is. Az orosz invázió megkezdésekor az észt nép egyedül volt és egyedül maradt. Hogy mennyit szenvedett ez a kis ország, azt csak azok tudják, akik ideszakadt észt testvéreinkkel állandó kapcsolatot tartanak fenn, vagy a finn rádió tudósításait hallgatják. Az egymilliónál alig több lakosból több mint 150.000 férfit, nőt és gyermeket hurcoltak el, úgyhogy a férfiakat Szibériába, a nőket a Kaukázusba, a gyermekeket pedig anyjuktól elszakítva, Isten tudja hová vitték. Az első észt köztársasági elnök kivégzésekor elkövetett égbekiáltó kegyetlenségek, a másik elnök, Páts Konstantin szomorú elpusztulása a Kaukázusban, a megkínzott elítéltek, otthonukból kiűzött észt polgárok sóhajai, az észt ellenállók kivégzésekor eldördülő fegyverek csattogása, az orosz elnyomókkal szemben küzdő észt önkéntesek vitézsége bizonyítéka annak, hogy nem gyáván behódoló, hanem bátorlelkű, de magárahagyott kis nép sorsa forog most is kockán. Észtországból a bolsevistákat kiverték. Hogy mit hoz rájuk a jövő, még nem világos. Hiszen még azt sem tudjuk pontosan, hogy Finnország határai hol lesznek? Mi bizunk finn testvéreinknek hősiességükhöz méltó jövőjében és szent hitünk, hogy a gigantikus és két éven belül már másodízben kiujult finn hősi harcoknak és kell, hogy legyen az eredménye. A finn vitézség csodáiról nap-nap után olvasunk a hadi jelentésekben, a magyar nemzet együttérzésének, támogató szeretetének már sok jelét adta, tehát nyílt ajtókat döngetünk, ha most akarnánk a finn barátságot megalapozni, erősíteni. Csak ismételhettük, hogy olyan népek, mint a finnek és az észtek, amelyek sok ezredéven át a legnagyobb küzdelmek és elnyomás ellenére is megőrizték nemzetiségüket, szokásaikat, faji kultúrájukat és amellet a nyugateurópai civilizáció vívmányait is magukba foglalták, *nem pusztulhatnak el!* De nemcsak fennmaradásukban bízunk, hanem szentül hisszük, hogy újabb felvirágozásnak is néznek elébe és reméljük, hogy még inkább meg fognak erősödni azok a kapcsolatok, amelyek őket a rokonnépekhez és elsősorban hozzánk, most egyszersmind fegyvertársaikhoz is fűzik.

A néprokonsági ünnepeken ritkán domborítják ki azt a gondolatot, amelyet legpregnansabban vitéz Nagy Iván dobott be újabban

a köztudatba, hogy mi nem vagyunk egyedül, hanem 21 milliónál is több a finn-ugor testvéreink száma, sőt, ha azon bolgár, török népeket is tekintetbe vesszük, akikkel mi magyarok finn-ugor néptestvéreinktől elszakítva évszázadokon át együtt éltünk, kultúrájukat átvettük, akkor 40 milliónál is többre tehető néprokonra támaszkodhatunk.

A mai napon azért nemcsak a majdnem 14 millió magyarról, a 3½ millió finnról, az 1 millió észtről kell megemlékezni, hanem szeretünk egy-egy meleg sugarát kell minden rokonunk, de különösen azon népek felé irányítani, akik eddig orosz rabságban éltek, de akik felé a felszabadító német és szövetséges hadak szintén közelednek. Ezek az Oroszország mélyében lakó néptestvéreink talán elmaradtak, talán kevésbé értik meg a rokoni szeretetből sugallt baráti szavunkat, de mindenesetre testvéreink, nemzetiségüket megőrzött rokonaink. Közel állnak hozzánk azért is, mivel sorsuk hasonló volt a miénkhez, mindegyikük évszázadokon át küzdött Nyugat és Kelet felől egyaránt fenyegető ellenséges túlerő ellen. Vitéz volt mindig a harcban, és ha legyőzték, még hősiesebb volt a passzív ellenállásban, fájához való ragaszkodásában.

Legközelebbi rokonaink a finn-ugor népeknek ugor ágához tartozó osztályok és vogulok. Az előbbieik száma 18–20 ezer, az utóbbiak csak 5–6 ezerre becsülhetők.

Szibéria vad tájainak nagykiterjedésű pusztaságain élnek ősi, halászó-vadászó életüket és tőlünk messze, elhagyatva tengődnek. Eddig megőrizték ősi nyelvüket, szokásaikat, de számuk fogy és ha ott maradnak az Ural keleti lejtőin vagy az Ob-folyó vidékén, előbb-utóbb a beolvasás szomorú sorsa vár rájuk és ezzel legközelebbi néprokonaink, akiknek száma alig több három népes magyar faluénál, örökre eltűnnek a feledés homályában. *Én úgy érzem, hogy a magyar társadalom nem lehet közönyös legközelebbi nyelvrokonaink jövője iránt és fel kellene emelnie szavát, hogy — amennyiben valamilyen módon lehetséges — keressünk módot arra, hogy ezt a két testvérnépet valahol ismét — annyi sok évszázados távollét után — újból keblünkre ölelhessük. Ez nem új gondolat, nem elérhetetlen vágy, mert hiszen a vogulok sorsa már Mátyás királyt is foglalkoztatta, Magyarországra telepítésüket ő is elhatározta és ha a sors hosszabb életet biztosít számára, talán ma már valahol ők is ott küzdenének a finn-ugor sorsközösség harcában velünk és a finn testvéreinkkel együtt!*

De szabad legyen még néhány képet a mélyen tisztelt közönség elé vetítenem távolabbi rokonainkról is. Négy olyan népről akarok megemlékezni, amelyek kb. a finnekkel és észtekkel hasonló nyelvrokonságban állnak velünk és akiknek sorsa a finn-ugor népek jövő közös nemzetvédő politikája szempontjából nem lehet közömbös számunkra.

Adataimat legnagyobb részben Zsirai Miklós professzor szép munkájából veszem, ezért az ő sorrendjét követve, első sorban a zürjének akarom felhívni a figyelmet. Moszkvától északkeletre, nagy térségeken szétszóródva él több mint 360.000 zürjén, a finn-ugorság permi ágának egyik sarja. Nem sokat tudunk róluk, nincs sok kapcsolatunk velük,

de nehéz sorsuk sok hasonlóságot mutat a többi finn-ugor népekével. Érdekes, hogy őket is egy Szent István, a permi Szent István térítette meg, hasonlóan a mi Szent Istvánunkhoz, elsősorban a meggyőzés és a rábeszélés szelíd eszközeivel, anyanyelvükön fordulva hozzájuk, de ha kellett, ha fellázadtak, a fegyverek erejével is. Amint Szent István kegyetlenül elnyomta Vata lázadását, úgy a permi Szent István is könyörtelenül fojtott vérbe egy Pam nevezetű fősámán vezetése alatt kitört pogány felkelést. Itt is azonban megzavarták a keresztény fejlődést az idegen, ellenséges támadások, majd a nagy orosz gyarmatosítás egyik vezető családja, a Stroganov-család semmisítette meg a zürjének függetlenségét és szabadságát. Ezután évszázadokon keresztül húzták az orosz ígát, anélkül azonban, hogy kultúrájukat feladták volna. Jelenleg önkormányzatuk van az orosz-szovjet köztársaságban. Persze, hogy mi lesz jövő sorsuk, nehéz volna megmondani. Szívós, fajához ragaszkodó, de emellett mozgékony és élelmes vadász, földműves és azonkívül még kereskedéssel is foglalkozó nép, amelynél még a magasabb műveltség iránt is meglepően nagy fogékonyság található; soraikból lelkészek, tanárok, egyetemi professzorok is kerültek ki, sőt legújabban külön zürjén egyetemük is volt. Feltétlenül érdemesek arra, hogy nemzeti fennmaradásuk biztosításával a magyar társadalom is foglalkozzék, sorsukat szívén viselje.

A zürjének testvérepe a *votják*. Ezek zürjén testvéreiktől csak Kr. után a IX. század táján váltak el és azután hosszú időközön át a bolgár-török birodalom művelődési hatása alatt éltek — úgy, ahogy mi magyarok is valamikor a honfoglalás előtti zavaros esztendőkből. Békés együttélésüknek azonban véget vetett 1236-ban a hódító tatár néparadat, amely a votjákokat 300 éves szolgáskorba döntötte. A kegyetlen hódítók a leigázott nemzetiségeket alsóbbrendű tömegeknek tekintették, de vitézségüket méltányolva, harcaikban faltörő kosnak használták. Bármennyiszer lázadt is fel a votják nép, nem tudta az ígáját lerázni. Mikor végre az oroszok a kazáni tatár kánságot leverték, bár a votjákok maguk is hozzájárultak a győzelem kivívásához, helyzetük mégsem változott, csak az uralkodó személye lett más. Évszázadokon át forrongtak, küzdöttek, büntetőexpedíciók egész sora indult ellenük, míg végre megtörni látszottak s a XVIII. században kezdtek helyzetükbe belenyugodni; akkor is azonban úgy elkülönültek, hogy ezzel az ösztönös elszigetelődéssel sikerült megmenteni nemzetiségüket. Jelenleg területük legnagyobb részén önkormányzattal rendelkeznek és a Vjatka- és Káma-folyók között külön autonómiában élve, igyekeznek művelődési és gazdasági szempontból az elpusztítottakat pótolni. A szovjet népszámlálók több mint 500.000 votjákot mutatnak ki, tehát tekintélyes számú népelem. Mindenesetre szintén mártír-nép, amely az elnyomtatás ellenére is nemzetiségéhez ragaszkodik és méltó arra, hogy törődjünk vele.

A Káma—Vjatka és Volga között élnek a *cseremiszek*. A szovjet népszámlálás adatai szerint számuk 425.700-ra rúg. Eredetileg együtt

éltek a mordvinokkal, akiktől a Krisztus utáni első esztendőekben szakadtak el. Ők is már a VII. században idegen befolyás alá kerültek. 700-tól 1236-ig a bolgár-török hatás alatt voltak. 1236-tól 1552-ig tatár hódítók uralma alatt éltek, 1552-ben pedig orosz fennhatóság alá jutottak. Itt is, mint minálunk és a többi testvérnépnél is, a bolgár-török hatalom az együttélés, a békés fejlődés, a kulturális emelkedés éveit jelentette. Sokkal nehezebb helyzetük volt azonban a tatár uralom alatt, bár a tatárok nagyrabecsülve harci értéküket, a cseremisiz fejedelmeken és sok birtokoson kívül a cseremiszek egy hatalmas részének is különböző kiváltságokat adtak, adómentességben részesítették őket és az egész nép bizonyos önkormányzatot vívott ki magának. Mikor már a tatár hatalom aláhanyatlott, a cseremiszek sokáig ellenálltak az oroszoknak, több ízben súlyos csapásokat mértek az orosz seregekre. Szívós ellenállásuk azonban csak lassította, de elhárítani nem tudta az egyre nagyobb erővel támadó orosz veszedelmet. Előbb az úgynevezett hegyi cseremiszek voltak kénytelenek megadni magukat, azután elbukott központjuk, Kazán is, és ezzel az egész cseremisiz nép orosz uralom alá került. A keserves fordulatba sokáig nem tudtak belenyugodni. Egymást érték náluk is a lázadások, de a megfélemezésükre épített orosz várak őrsege lassanként megtörte ellenállásukat és az ősi nép az orosz hatalomnak reménytelenül tengődő, igénytelen szolgájává vált. Legfeljebb elbujdosással igyekeztek a kegyetlen üldözés elől menekülést találni. Náluk is segített azonban a finn-ugor népek ősi kiváltsága: szívós passzivitással, elzárkózással védekeztek és ennek köszönhették, hogy bár anyagilag teljesen elszegényedtek, jellegzetességeiket, különösen nyelvüket, sikerült megmenyeniök. Az orosz szovjeturalom alatt ők is külön kormányzatot kaptak, azonban ennek a határon kívül ragadt cseremiszek, — majdnem 200.000-en, akik az Ural vidékére vándoroltak — nem vehették hasznát és így ezek előbb-utóbb áldozatul esnek vagy az orosz, vagy a tatár-baskir művelődés beolvasztó hatásának.

A cseremiszekkel testvérnépek a *mordvinok*, akiknek a száma az észtekét is meghaladja, amennyiben az orosz népszámlálás adatai szerint 1,267.000-en vannak. Ők a bolgár-török uralomtól távolabb, a Moszkvától keletre fekvő Volga-könyökben éltek és így kevésbé voltak kitéve az ó-bolgár-török hatásoknak. Az oroszok hódító törekvései azonban annál hamarabb elérték őket. Eleinte csak a fegyveres betörések pusztították a mordvin földeket, Nizsijnovgorod hatalmas orosz őrsege állandóan kirohanásokkal pusztította telepeiket. Ezután jött a félelmetes tatár fürgeteg, amely a bolgár-török birodalom megdöntése után végigsöpört mordvinon, oroszon egyaránt. A mordvinokat szintén janicsároknak használták a tatárok és csatáikban nagy szerepet kaptak, sőt őket emlegették a tatár sereg legrettegettebb osztagainak. Az ősi mordvin nép lassanként megtalálta a hódítókkal a békés együttélés lehetőségét. A tatárok vezetői, »murzái«, elmordvinosodtak és a nép békésen élhette régi életmódját. Amint azonban a

tatár veszedelem enyhült, az oroszok ismét megmozdultak és fellángoltak a tatárjárás előtti kegyetlenkedések és háborúk, amelyek évszázadokig tartottak. Az oroszok nagyobb szervezettsége, számbeli fölénye végre diadalt aratott. Rettenetes Iván elfoglalta egész országukat és a mordvinokra még a tatár éveknél is gyászosabb idők következtek. Sokszor győzelmesen harcoltak és romokba döntöttek egy-egy orosz telepét, de a kegyetlen bosszú órája mindig ütött és az orosz uralom elől a szélrózsa minden irányába menekültek szegény testvéreink. Ez az aránylag nagyszámú, eléggé művelt, kitűnő népességű mordvin nép végül is szétmorzsolódott, kisebb csoportokban idegen népek közé szóródott és így elvesztette népi összetartásának, feltámadásának reményét. A számban sokkal kisebb zürjéneket, votjákokat, cseremiszeket az orosz szovjet önkormányzatban részesítette, ellenben a mordvinok csak évek mulva jutottak olyan kedvezményekhez, amelyek nemzeti műveltségük fenntartását némileg biztosították. Mivel szétszórva élnek, az eloroszosítás veszélye sokkal jobban fenyegeti őket, mint bármelyik más testvérnépet. Pedig éppen olyan szívósak, mint a többiek. Jó földművesek, kitűnő munkások, akik munkáscsoportokba verődve télen különmunkákkal igyekeznek keresetüket növelni. A művelődési vágy élénken él bennük és a legújabb időkben sok kiváló tudós is került ki soraikból. Vajon nem érdemli-e meg ez a nép is, hogy elnyomatásából, szétszórtságából kiemelni, valamilyen módon jövőjét biztosítani igyekezzünk?

A zürjének, votjákok, cseremiszek és mordvinok sorsáról a most elmondottakban csak néhány képet akartam bemutatni, de azt hiszem, ez is elégséges volt annak igazolására, mennyi hasonlóság van a finn-ugor népek sorsa között mennyire hasonlóak alaptulajdonságaik. Valami hihetetlen tragikum vonul végig valamennyi testvérünk történetén. Két malomkő közé voltak állandóan szorítva, egyik oldalról az orosz, másik oldalról a tatár nyomta őket; egyik nemzeti katasztrófa a másik után sújtott le rájuk. Szomorú, hogy ez a tragikus vonás, még bennünket magyarokat se véve ki, többé-kevésbé közös valamennyi finn-ugor nép életében. De közös sajtáság az elnyomás idejében az önmagukra eszmélés, az ellenállásban a kitartás és az ősi emlékekhez való törhetetlen, makacs ragaszkodás is. Bizonyára vannak nekünk is és testvérnepeinknek is hibáink, de *erényeink nagyobbak* és ezek között nem utolsó az a makacs, szívós ellenállás, mely lehetővé tette, hogy testvérnepeink fennmaradjanak és számuk, a finneket és észteket is hozzászámítva, még mindig 8 és $\frac{1}{2}$ millió legyen. Velük együtt tehát több mint 21 millió a finn-ugorok száma. Ilyen erős népelemmel mindenkinek számolnia kell. De nemcsak másoknak, nekünk magunknak is gondolnunk kell néptestvéreinkre. Nemcsak nyelvészeinknek, de az egész magyar társadalomnak meg kell mozdulnia, szeretettel kell felkarolni őket és arra kell törekednie, hogy azoknak, akiknek a háború után netán jelen hazájukban tűrhetlenné válnék a helyzete, valamilyen módon nemzeti jövőjük biztosíttassék.

Önkéntelenül arra gondol az ember, mennyivel jobb lett volna, ha Magyarország határain belül az idegen nemzetiségek helyett olyan népelemek töltötték volna ki hazánknak a magyarok által be nem népesített területeit, *mint amilyenek a besenyők, kunok, jászok, kiket rokoni kapcsolatok kötöttek hozzánk.* Lesz-e még valaha alkalmunk arra, hogy Magyarországnak gyéren lakott vagy néptelenné váló területeire esetleg telepítenünk kell? Ha igen, úgy természetesen elsősorban a külföldön élő magyarság jöhet számításba, de azután azokra *a faj-rokonainkra kell gondolnunk,* akik esetleg jelenlegi hazájukban elnyomatásnak, végpusztulásnak vannak kitéve és onnan elvágynak.

Mit hoz a jövő, nem tudjuk, egy azonban bizonyos: az összetartásban óriási erő van. Ha mi szerencsétlen, messze távolban élő, de nemzetiségüket féltve őrző testvéreinkhez ragaszkodunk, a hozzájuk fűződő rokoni kapcsolatokat mindkét részről tudatossá tudjuk tenni, akkor ebből a testvériségből nemcsak az ő, de a mi számunkra is erőforrások fakadhatnak és erkölcsileg és politikailag is erősíthet bennünket az a támogatás, amelyet sokmillió nyelvrokon néptestvérünk szeretete, barátsága, hozzánk való ragaszkodása jelent.

MENEKÜLÉS

*Részlet Linnankoski Johannes regé-
nyéből a finn paraszt életéről. Kiadta
az Athenaeum.*

Homály takarta még a tájat, de Hovi szántóföldjeiről már beszélgetés és vasszerszámok csörömpölése hallatszott.

Uutela és a fiúk hasítottak ott bele háméi ekével a savói földbe; a ház régi lakói ugyanis az őszi vetéssel már nem sokat törődtek.

— Isten akarta úgy, — gondolta Uutela — hogy mindjárt a földdel kezdjük.

Az egyik eke szarvát ő maga fogta meg. Az eke elé a háméi lovak voltak befogva s a gyeplő hosszú ívben Uutela nyakán csüngött. A másik eke mögött Vihtori állt.

Felemelő perc volt az, amikor mind a két eke mögött egyszerre hangzott el a »szoh« kiáltás és ők az első barázdát hasították a földbe.

De csakhamar elrontottak mindent a nehéz acéleke húzásához hozzá nem szokott savói lovak. Erre az eshetőségre előre gondoltak és — bár nem válik becsületére a szántóvetőnek — Kallét a lovak vezetésével bíz-

ták meg. De még ez sem segített, a lovak egyenlőtlenül lépkedtek, ide-odarángatták az ekét.

Utela megállította lovait.

— Gondoltam, bizony gondoltam — mondta szeliden. — De ne búsuljatok, fiúk. Majd megérzik, hogy férfi lépked nyomukban.

És megint elindult — nem engedhette, hogy ilyen csekélység megzavarja a perc ünnepélyességét.

A fagyos földet néhány hüvelyknyi hó borította már. Most mégis jólesett birokra kelni a téllal és a faggyal. Az eke remegett, de a vas megfordult a földben és ezerfelé szórta a havat. A lovak lihegtek, de ez csak szebbé tette a jelenetet; *nincs nagyszerűbb látvány, mint mikor Finnország szántóföldjein királyi tartással lépked a férfi*, nyakába vetve hatalmának jelvényét, a gyeplőt és a lovak, mint támadásra készülő sasok, a földnek feszítik meghajtott lábukat és az ember és a ló a földanya kitáruló ölében veti meg lábát.

De még ennél is szebb látvány tárult a szem elé, mikor fölkel a nap és a fekete barázdák győztesen tűntek elő a halott, hóval fedett mező közepéről.

Mikor egyszer Utela szembetalálkozott a fiúkkal, megállította lovait és megkérdezte: — Találtatok-e, fiúk, fenyőtrágyát a barázdákban?

— Sehol sem! — felelték a fiúk.

— Bizonyosan megszűrnék a fenyőgallyak a savói urak sarkát — nevetett Utela minden rosszindulat nélkül. Majd a felszántott táblán keresztül a fiúkhoz sietett.

— De a talaj jó! — mondta csizmájával ekevasát taposva. — Kenyér terem ezen.

— Éppen mi is mondtuk — erősítették a fiúk. Aztán megint elindultak.

— Hej Liinu! Hej Pilkku! — kiáltotta Utela. — Mutassátok meg, hogy mit tudnak a háméiek. — Utela boldog volt és vidám, mikor látta, hogy aránylag nagyobb területet szántott fel, mint a fiúk.

— Ez a kezdet — mondta öntudatosan, felemelt fővel, mikor ebédelni mentek.

— És mennyi új jön még hozzá! — kiáltották fellelkesülten a fiúk is.

— Csak az a bosszantó, hogy közbeesik a tél és nem lehet mindenhez most hozzáfogni!

Utela olyan fiatalnak és vidámnak érezte magát, hogy — ha nem tartotta volna öreg emberhez méltatlannak — hazafelé lovagolva kedve lett volna fütyörészni.

Az udvaron Mikkót találta, aki idegenkedve osont tova és minden egyes lépésnél lerázta a havat lábáról.

— A többiek már belemelegedtek a munkába s te még mindig a talpadra gondolsz. Jusson csak eszedbe neked is, hova való vagy!

A savóiak ugyancsak megbámulták a nagy sürgés-forgást, ami Hovi szántóföldjein uralkodott.

— Az új gazdák megmutatják, hogy mit tudnak — mondták mosolyogva.

— Hanem a szántáshoz értenek, az már igaz, — ismerték el becsületesen — pedig nem a mi fajtánkból valók.

És egyre több néznivaló akadt. Néhány nappal a szántás befejezése után a fiúk lázas sietséggel árkot kezdtek ásni a beomlott, buján növő fűzfabokrokkal szegélyezett mélyedésben. A nagy hideg hamarosan véget vetett ugyan buzgólkodásuknak, de annyit mégis megmutattak, hogy mi a tervük.

Azután a fenyőtrágya készítéséhez fogtak. Ez a munka volt Utela legfőbb öröme és büszkesége. És midőn most a trágya számára gödröket csinált Hovi szántóföldjén és az összehordott fenyőgallyakat Keskitalóval együtt felaprította, úgy érezte magát a hatalmas halmok között, mint egy király a maga birodalmában. Kora hajnalban elkezdődött a fejszék csattogása és még akkor sem szűnt meg, mikor az esti szürkület már ráborította köpönyegét a tájra.

* * *

Csodálatos munkakedv ébredt bennük; úgy érezték magukat, mint egy fiatal fiú, aki először kapja kezébe a szerszámot, amelyhez eddig nem volt szabad nyúlnia. Meg akarták mutatni, hogy nem csupán azért jöttek ide, hogy elfogyasszák a félig rothadt rozsasztagokat.

Azok az asztagok és a gabonának téli hidegben való nyomtatása mindnyájukat bosszantotta, de legfőképpen Utelát. Isten és a földművelés ellen elkövetett véteknek tartották ezt a nagy hanyagságot.

— Hogy még ilyen gazdaságot sem láttak el cséplőgéppel vagy legalább nyomtatóhengerrel! — mondta egyszer Utela. — No, majd elkészítjük a hengert magunk is esténként, vagyunk annyira ügyesek.

— Azt beszélik, hogy már nagyon régimódi az a nyomtatóhenger — vágott közbe a savóiak védelmezésére Pekka zsellér. — Azt mondják, hogy legjobb a gőzcséplőgép, vagy hogyis hívják azt a gépet, amellyel a határon kicséplik az egész falu gabonáját. Ott kellene csépelteni a hovibelieknek is.

Utela szája széles mosolyra húzódott, majd néhány kalászt vett a kezébe és Pekka orra elé tartotta.

— Olyanok ezek, mint az egér farka — mondta csendesen. — Ahhoz nem kell gőz, hogy kiszedjük belőlük a szemet. Mifelénk róka-farokhoz hasonlítanak a kalászkok — ott inkább lehetne gőzgépről beszélni, de még ott sem beszélnek.

— Ki ahogy gondolja! — jegyezte meg Pekka olyan hangon, amely elárulta, hogy a savóiak legalább is ebben a dologban sehogy sem akarnak alul maradni.

Akadt más is, ami miatt a savóiak és a háméiek szembekerültek egymással — többnyire tréfálkozva.

Mindjárt az első hetekben nagy vita volt köztük a szánkókról. A háméiek lemosolyogták a könnyű, hajlott előrésű savói szánokat — gyermek kezébe valók ezek a feldűzött orrú holmik! A napszámosok és a zsellérek öntudatosan emelték fel a fejüket; majd ha embermagasságú hó borítja a földet, majd akkor megmutatja a savói szán, mire jó az a »feldűzött orr«! És alig várták, hogy meglássák a híres háméi szánokat.

Nem sokáig kellett várniok. Hovi lakószobájából az esték és a reggelek homályában fejszecsapások, fűrészelés zaja s munkába belemelegedett férfiak beszélgetése hallatszott ki. Szánokat, dézsákat, faedényeket és sok mindenfélét készítettek ott, amire csak szükség van egy pusztulásnak indult házban. Az új lakók régimódi emberek voltak, akik mindent *maguk* készítettek el.

— Nem csoda, hogy ilyen állapotba jutott ez a ház, mikor oly sok herét kell itt eltartani, szólt egyszerre nevetve Uutela és eltaposott néhány csizmája körül futkosó svábbogarat.

— Igazat mondasz, sok itt a naplopó — nevetett Keskitalo is. — No, adjuk meg az ellenségnek is a magáét — vágott közbe Uutela. — Ezek megelégszenek a száraz kenyérhéjjal is, a valódi savóiak azonban olyan lusták, hogy meg sem eszik a kemény kenyeret.

Ezen mindnyájan jól nevettek. Az istenadta gabona pazarlásának tartották, hogy a savóaik *puha* kenyeret esznek, mikor a kemény kenyér sokkal kiadósabb.

Igy múltak el a napok és hetek folytonos munkában és új élmények izgalmai közt. Szinte megdöbbenek, mikor egyszer csak arra eszméltek, hogy karácsony előtt állanak. Alig volt annyi idejük, hogy az asszonyok habzó háméi sört készítsenek a honi földben termett, erősillatú malátából.

A MAI FINNORSZÁG

V. A. Heiskanen a helsinki egyetem neves földrajz professzora, a »Finnség Szövetségé«-nek kiváló elnöke, a Magyar-Finn Társaságban nagysikerű előadást tartott, melynek legérdekesebb részleteit az alábbiakban közöljük.

Finnország 700 éven keresztül Svédországnak autonóm része volt, majd 110 éven át Oroszországhoz tartozó nagyhercegség és mindössze 23 év óta önálló, szuverén állam. Oroszországgal főképp csak a cár és a nagyfejedelem azonossága révén volt meg a szorosabb kapcsolata s így

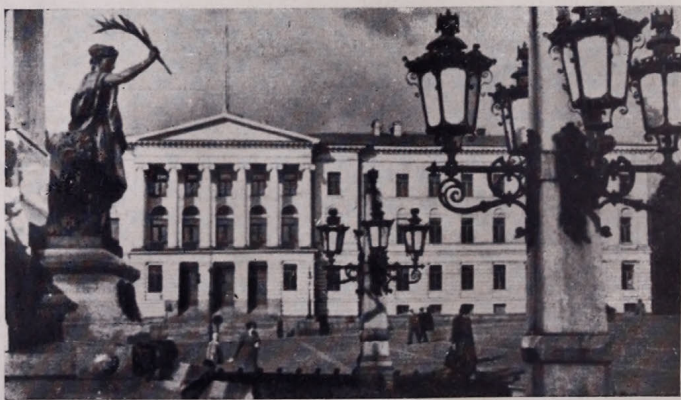

Miklós József „A finn jövő” című képe a „Finnország magyar szemmel” kiállításon

*Miklós József festőművész
a finn tavaknál*

*Helsinki :
Tudományegyetem*

több évtizeden át viszonylagosan szabadon tudták a finnek kultúrájukat kifejleszteni. A század végén azonban az orosz sovíniszta körök irigységgel nézték a finn élet fejlődését és elődjeivel ellentétben, az utolsó cárnem tudta megakadályozni, hogy elnyomó lépéseket ne tegyenek ellenük. Az elkeseredett szembenállásnak 1917 dec. 6-án a finn függetlenség kikiáltása vetett véget. A következő év tavaszán megvívott szabadságharc bebizonyította, hogy a finnség fegyverrel is kész megvédeni önállóságát, amit végül is az oroszok is elismertek az 1920-ban, Tartuban kötött békében.

A finn szabadságharc, sajnos, egyúttal polgárháború is volt, aminek oka, hogy az orosz uralom alatt a finn szociális viszonyok sem alakulhattak ki korszerűen. A parasztság között sok volt a bérlő, a zsellér, a gazdasági cseléd, akiknek föld nem állt rendelkezésükre. Nagy volt az ellentét a szegény gyári munkásság és a tehetős polgárság között is, végül az a tény, hogy a felsőbb osztályok és a főtisztviselők nagyrésze inkább svédül beszélt, sőt jó részük nem is tudott finnül, az ellentétet a finn népi rétegek között csak növelte. A polgárháború okozta sebek a két évtized alatt azonban annyira begyógyultak, hogy az elmúlt télen hihetetlen nemzeti összefogással állt szembe az egész nemzet az orosz támadással. Ennek egyik oka volt a szociális ellentétek időközi kiegyenlítése is, meg a gazdasági fellendülés és a népművelés széles keretekben való kiépítése. Amíg 20 évvel azelőtt mindössze 100.000 gazdabirtok volt, *a két évtized alatt 200.000 bérlő és földmunkás kapott tulajdonul gazdaságot.* Ezalatt az idő alatt 600.000 hektár, vagyis 6000 km²-nyi terület került új megművelés alá, ami akkora területet jelent, mint egy olyan 150 méteres sáv, amely az egész földtekét átéri. Amíg 1917 előtt Finnország gabonaellátása tekintetében az orosz piacra szorult, addig most már rozstermése megkétszereződött, búzatermése megharmincötszöröződött, vajhozama háromszorosára, tojáshozama pedig ötszörösére nőtt.

A finn gazdaság alapja azonban ma is az erdő. A fűrésztelepek ötször akkora, a cellulózeipar tizenötszörösére, a papíripar négyszeresére nőtt a háborúelőttinek. Munkanélküli Finnországban már nem volt. 1932–37 között a nemzeti jövedelem 7 milliárd finn márkára rúgott. Ez a hihetetlen gyors fejlődés tette lehetővé új utak és városrészek építését, a honvédelem kifejlesztését és egyúttal a nép életszínvonalának emelését is. De amint az utolsó háború is megmutatta, a népnek nemcsak kenyérre, hanem szellemi erőtartálékra is szüksége van, ha fejlődni akar. 1917-ben kereken 4700 népiskolai osztály működött, 20 évvel később már 15.000, a diákok száma pedig 200.000-ről 410.000-re növekedett. A középiskolások száma ugyanis 26.000 volt s ez a szám megkétszereződött, éppen úgy, mint az egyetemi hallgatóké, ahol most 6400 ifjú tanul, különvéve az 1100 műegyetemi hallgatót. A hallgatónők száma 30%-ot tesz ki, főképp tanárjelöltek, de orvosok, ügyvédek, mérnők és építészek is kerülnek ki közülük. Fejlődött a finn sportélet is. Az orosz uralom alatt mindössze 680 tornaegyesület működött, ez a

szám 1937-re 2600-ra növekedett, több mint negyedmillió taggal, akik 500 kitűnő sportpályán végezték gyakorlataikat.

Ha a finn kultúra nem is olyan régi, mint a magyar, mégis bizonyos tekintetben százados multra tekinthet vissza. Az Országos Földmérő Hivatal például 1933-ban 300 éves jubileumát, a posta 1938-ban és a helsinki egyetem ugyanakkor ugyancsak háromévszázados multat ünnepelt. A Finn Földrajzi Társaság 50 éves, a műegyetem közel százéves és a finn tudományos akadémia is 30 évre tekint vissza, amit azonban megelőz a Finn Irodalmi Társaság, a maga 110 évével. A népi kultúra mélységéről és multjáról regél a Kalevala és a Kanteletár, a varázsverek és a közmondások végtelen sora.

Míg ezeket az eredményeket Finnország kiverekedte magának, meg kellett vívni a maga *kultúrharcat a svéd nyelvvel*. A papoknak, a tanítóknak és a katonatiszteknek a nyelve ugyanis hosszú ideig a svéd volt. Ha a finn parasztfiúk hivatalhoz akartak jutni, el kellett svédésedniök. Snellmann nevéhez fűződik a mult század első harmadában a finn nyelv érvényesítéséért megindított harc kezdsének dicsősége. Az ellenállás a finn nyelv érvényesítése ellenében oly erős volt, hogy, jóllehet a lakosság 90%-a finn volt, csak 1863-ban adták ki azt a rendeletet, hogy »20 év múlva« egyenlő jogai lesznek az addig egyedül hivatalos svéd nyelvvel. A gyakorlatban azonban a törvény még lassabban érvényesült. Az egyetemen csak a század végén került többségbe a finn nyelvű előadások száma, a műegyetemen pedig még egy félévszázaddal ezelőtt csak svédül adtak elő. A papok elsvédésítették a családneveket is. A visszafinnesítés két hatalmas hullámban történt. 1906-ban Snellmann 100 éves születési évfordulóján és 1935-ben a Kalevala megjelenésének századik évfordulóján. Mindkét esetben vagy *száz-százezer ember vett fel újból finn nevet*. Az első finnesítési akciót Johannes Linnankoski, a világhírű regényíró kezdeményezte. A nyelvharc már elült. A finn nyelv mellett azonban a svéd nyelv továbbra is megmaradt második hivatalos nyelvként. Aránylag még ma is több svédnyelvű középiskola van, mint finn. A svédek bármilyen állást elnyerhetnek az országban és be is töltenek magas állásokat. Miniszterek is kerülnek ki közülük.

A békés fejlődést megakasztotta az újabb orosz háború, melynek következtében Karjalából 400.000 menekült telepedett át Finnországba. Több milliárd márkába került ezek kártalanítása s mintegy 40.000 új paraszthirtok létesítése, gyárak és erőművek állítása. Az áttelepített parasztokat ugyanis részben kisbirtokokra kellett letelepíteni, megszoztva a földet a volt és az új gazda között, természetesen az állam váltságdíja ellenében. Nehézséget egyedül most is a svédnyelvű nagybirtokosok okoztak, akik akadályokat gördítettek a telepítés elé birtokállományuk védelmére. A telepítési akció befejeztével azonban remélhetően a finn állam csak még erősebb lesz. Néhány évvel ezelőtt egy *közművelődési alapítvány* létesült kétszázezer finn felajánlásából, akik 10 márkától 1.000.000 márkáig adományoztak. Az alap évi egymillió

márkát fordít kulturális célokra és a háború ellenére is folyton növekszik. Erősödik a finn-magyar kulturális együttműködés is. Több finn-magyar vonatkozású egyesület működik, köztük a »*Finnség szövetsége*«, amelyik az évi néprokonsági napokat rendezi. *A legközelebb Magyarországon tartandó finn-ugor kultúrkongresszusra óriási tömegek készülnek Finnországból a Duna mentére.*

A DARVAK

Részlet Maila Talvið író nő regényéből. Kiadta az Athenaeum. A világháború utáni finn polgárháború hullámai egy kis templomközségben.

Ezek az új népbizalmiak, akik most kezdték Kangas községet igazgatni, egészen másfélék voltak, mint ennek a világtájnak a vörösei. Fülük botját se mozdították a falusiak beszédjére, de még arra se volt gondjuk, hogy marad-e valami ennivaló maguknak a háziaknak — kivették az emberek szájából, amire kedvük szottyant. Agyonlövés terhe alatt sorozták be az embereket a vörösgárdába. Addig még csak istenes volt a falusiaknak, amíg eldiskurálgathattak az ösmerős vörössökkel, de azok most már kik holtan feküdtek a Someriék újdontú aszalójában, kik meg a harctéren hadakoztak. Csak egy-két fehér holló volt még itthon, de azok is majdnem úgy morgolódtak a mostani felsőbbség ellen, akár a burzsujfélék. Mi a rossebes demokrácia az ilyen kórságos kórmány? Éppen csak hogy lerázták — ha lerázták — a nyakukról a burzsuj-igát, s már itt is termettek a városi elvtársak, hogy komandírozzák meg egrecírozottassák az idevalósi népet. Mindég csak tyúkra, kalácsra fáj a foguk. Kemppainen Kustaa nem győzött annyi pálinkát főzni, hogy elég lett volna nekik; még a templom borát is kérdezték, hogy van-e sok, meg mennyi lehet. Aszonták, hogy a kórházba köll. Mintha nem tudta volna az ember, hogy mi lappanghat a bokruk mögött. A Mäkimatkáék házatáján úgy kódorgott a Jonni meg a Haru gyerek, mint a falusi kutya a nagyvárosban. Ezermarkás bankót szorongattak a markukban mind a ketten és lesték a jószerencsét, hogy hogy gyughassák az új hatalmasságok tarsolyába, ámbár nagyon mokány gyerekek voltak azok, különösen eleinte. Boldog lehetett, akitől elfogadtak egy cigaretlit. Pedig hát egész raktáraik voltak belőle a Mäkimatka-ficsúroknak. Tizenöttemberes patruj böngészte át az egész járást, a Tuunáék Eino-Ilmariját keresgél-

ték, a gimnazistát. Amikor odaértek a vezérkarhoz és Johanssonni hitire mondta nekik, hogy Eino-Ilmari nincsen otthon, a szemébe röhögtek és rárivalltak:

— Burzsuj ez a sátánfajzat! Címeres burzsuj. Hogy lehet itt ilyen gazembert megszívlelni. Hajítsátok a ganajosra, a könyörgőit!

Hogy nem égett le a bőr a pofájukról így beszélni vele, Johanssonnival! Okosabb akar lenni a tojás a tyúknál. Hisz ő volt a kangasi munkásszervezet legrégibb tagja! Ő indította meg a házépítést is mutyiban Arvo úrral. Igaz, hogy hozzájuk pártolt az egész község, a gazdagok is, a szegények is. De ő volt — meg az Arvo úrfi — a lelke az egész mindenségnek. Meg a vörös gárdába is ő, Johanssonni, iratkozott be legelsőnek. Oszt volt hozzá szemük, hogy ilyet mondjanak neki! Mi soruk nekik itten, azoknak a gyűttment takonypócoknak? A szemükbe lóg a hajuk, akár a lóé, oszt bugyogós plundrába járnak, lehet, hogy a városban olyan a módi, de itt, ennek a falusi országnak is megvannak a maga móressei meg a diplomái.

— Tik vattok a burzsujok meg a sátányok is! — tajtékzott Johanssonni. — Ember kő hozzá szálas, nem ijeny nyálas, hogy engem tanitgasson. Menynyetek tik a ganajosra, amott van ni, hoty tuthassátok, bár lesz mit ennyi a potkányoknak. Megvannak nekünk a magunk diplomái, ki hívott ide benneteket. Mék hogy a ganajosra... hogy rohannátok meg eleventen... hogy a sintérek szurkánák ki a szemeket...

— A Pietikka küldött bennünket ide! — sütötték el az öregagyút, és Johanssonni befogta a száját abban a minutomban.

Hosszú békítgetés után rászánta magát Johanssonni, hogy megmutassa az utat a messziről jött elvtársaknak a Tuunáékhoz. Egész úton magyarázgatta nekik, hogy jól ismeri a házi népet, igazat beszélnek mindég, de azért nem bolondok. Olyan az a kisasszony is, hogy úgy mondja mindég, ahogy igazándiban van a tény-valóság. Kiadta még a Huoponent is, pedig holló nem vájja ki hollónak a szemét.

A sörényhajúaknak nem volt már nevetethnékjük.

Tuuna Riikka összeütközött velük a garádicson: csizma volt a lábán, hátán kopottas ködmön. Rájuk vetette tiszta, sárga szemét és azt mondta nyugodtan:

— Nincsen itthon...

A sörényesek közelebb nyomakodtak.

— Azt a parancsot kaptuk, hogy kutassuk át az egész házat.

— Ha egyszer mondom, hogy nincs itt, akkor nincs itt.

Az emberek visszacurukkoltak és összenéztek. Igencsak elkezdtek volna huzakodni hazafelé, ha betapasztja a száját Johanssonni. De kárörvendően gúnyolódott:

— No, mos már láthassátok! Ahun nincs, ott az Isten se tanál. Megmondtam, emlékezhettek rája. Nettek kő idegyünynyi, mintha nekünk nem vónának meg a magunk diplomái.

Alapos házkutatást rendeztek erre a Tuunáéknál: még a pincéket

a padlásokat, az istállókat is átkutatták. Johanssonni ott kullogott a sörényesek háta mögött, mint a kutya, és csörölt-pörölt :

— No, mi az anyátok keservit tanátatok? Menynyetek a disznó-ólba, ott még nem vótatok. Asz hiszitek, hoty sehun a világon nem monygyák meg a zigasságot? Mos má tuthassátok, hogy megmonygyák a Tuunáékná. Ha esztám meg akarjátok tunynyi, hogy ithol van-e a mi Eino-Ilmari úrfink, kérdezzétek meg a kisasszontú. Ő maj megmonygya nektek. Ha minygyá agyollüvitek is abba az álló helbe. Mek kő mondanyi az igasságot. Én is az igasság pártám vagyok, oszt megmondok még eccé mindent, amit tudok.

A sörényesek összekacsintottak és hagyták az öreget: hadd ugasson...

Másnap, amikor férjéről tudakozódott Karoliina a vezérkarnál, azt mondták neki, hogy reggel látták Johanssonnit utoljára. Itt is szükség lett volna reá. Azt hitték, hogy otthon gubbaszt.

— Eekütték a háborúba! — kezdett kiabálni Karoliina. — Oda kütték először az egyik Linteenit, mos meg eszt a másikat is... Oda-bolondították őket. De ha asz csináltátok, akkó... Még annyi időt se atták neki, hogy eebúcsúszkolóthasson a gyerekektü. Eekütték a háborúba, mintha nem tunnám én... Nem láthatta még a kis Jallit se...

Hiába bizonygatták neki, hogy a maga jószántából kórász valahol Johanssonni. Salenjusz vállon fogta Karoliinát és megmutatta neki, hogy hol csinálta az ács az ajtót. A hajashomlokúak röhögtek és azt mondták neki, hogy várjon csak türelmesen, visszakapja a szíveszöttjét.

Két nappal később megtalálta a Tuunáék kutyája — a Musti nevű — Johanssonnit, igaz, hogy nem volt már akkor szufla benne. Golyó fúrta át a szívét, ott feküdt a temető árka mellett. Alighanem a kerítésnél lőtték agyon. Az órájának, a csizmájának és a pénzének nyomaveszett.

Magától értetődik, hogy azok a barbár sintérek haraptatták a fübe. Ilyen pökhendiek voltak: bejöttek a falu legszívébe, átszöktek a sirbakok közt. Salenjusz kisserkesztette az újságban Johanssonnit, a derék elvtársat, hasonlóképpen a sintérek elvetemültségét, valamint az özvegy és védtelen gyermekek szívfájdalmát.

Amikor Tuuna Riikka megpillantotta az újsághírt, elmosolyodott, és kibőfentette: — Azok a máshova-valósi emberek ölték meg a Johanssonnit, akik nálunk jártak.

Ott mondta ezt a konyhában a tűzhely száján, meghallotta az egész népség, mert ebédeltek az asztal mellett. Egy-kettőre végigszaladt a mondása az egész falun és Karoliina ott termett nála egyszerűben. Meg akarta tőle magától tudakolni, hogy hogy mondhatott olyan hihetlenséget. Tuuna Riikka elmondott neki mindent, hogy mit beszéltek a városiak meg Johanssonni a füle hallatára.

A vezérkar meghatalmazottjai csináltak egy fontos írást, ráütötték

Kangas község vörösgárdájának a billegzőjét és elküldtek két embert, hogy kobozzák el a Tuunáéktól a templom kulcsát.

A lány ott ült a konyha-lócán és strimflit kötött. Föl se kelt, amikor elkezdtek tőle tudakolódzni, hogy hol a gazda.

— Nagyon öreg már szegény, de azért megtanálhassák amott a másik grádicsnál.

Tudta, hogy azt mondja az édesapja mostanában mindenkinek, hogy nem tartoznak reá világi hiábavalóságok, ő csak ezt a hitvestársát ápolja a sírig, mert tudni köll, hogy elpályázott a Hulta testvér az ispitályba. Nem sok időbe került, hogy megint ott álltak az emberek a Riikka előtt.

— Maga a gazda lánya?

— Én hát.

— Aszonta a gazda, hogy magánál kereskedjünk. Itt vóna ez a papír. A templomkúcsokér gyöttünk. Legjobb, ha ideaggya mirniksz-dirnksz. Veszéles következményei lehetnek, ha...

— Mit akarnak maguk a templomban?

— Az már a mi dögünk lessz.

— De biz az enyim is egy kicsit. Régóta egyházfi már édesapám, oszt most én segíték neki, mert öreg is, beteg is szegény.

— Most más idők járnak. Más célra köll a templom mostan...

— Azt hallottam, hogy bor köllene a sebesülteknek.

— Jó hallotta... nagyon súlyos némellik beteg.

— No majd szerzek bort, hallják. Elviszem a ispitályba. Majd megkapják a templom kulcsát, ha szükség lesz rá. Jó helyen van az nálunk. Rászorulhatnak még a templomra valamikor.

Ördögös szép szeme volt annak a fehércselédnek. Majd meg nem rikatta az embert, meg majd átfúrta a lelkit annak, akire rápillantott.

— No, ha elvádolja, hogy megszerzi azt a jóbort... Az egisz jóbort...

— Nem egész mindet. Köll az úrvacsorára is.

— Ojan mindenáron szükséges az?

— Nem hagyok sokat. Megőrzöm a templom kulcsát, amég csak rá nem kényszerűnek. *Elgyün a perce mindenkinek, amikor nem tud meglenni templom nélkül.*

A sárgaszemű sovány leány ott maradt csizmástul, ködmönöstül és kötötte tovább a strimflit azon a padon, ahol ott ült már akkor is, amikor az emberek betoppantak. Ott álltak az emberek a konyhaajtóban. Visszafordultak szitkozódva és nevetgélve a vezérkarhoz, hogy elmondják az üzenetet. Azt ígérte a leány, hogy visz a borból a kórházba a betegeknek. Nem akartak még hozzányúlni. Majd eljön az ideje annak is előbb-utóbb.

A FINNEK ÉS ÉSZTEK FELSZABADÍTÓ HADJÁRATA

Irta : *nemes Erdeős László.*

Alig másfél esztendeje, hogy folyóiratunk hasábjain északi rokonainknak a szovjet kolosszus ellen vívott hősi küzdelméről számoltunk be* és máris alkalmunk van arra, hogy mindkét északi testvérünknek : a finn és észti nemzetnek az orosz iga alól való felszabadulását ismertethetjük.

Az orosz külpolitikának első ízben Nagy Péter cár szabott hódító és terjeszkedő irányt és a cári birodalom romjain felépült orosz szovjetek köztársaságának vezetői sem tévesztették soha szem elől azt, hogy a kontinentális fekvésű birodalomnak elsősorban a nyílt tengerre kell szabad utat szerezni. Oroszország az első világháborúból vesztesként került ki. Legérzékenyebben az érintette, hogy elvesztette egész Finnországot és a balti peremállamokat, azaz még távolabb került régi terjeszkedési céljától : a szabad tengertől. A német-lengyel háború után a Szovjet vezetői elérkezettnek találták a pillanatot, hogy valóra váltsák a régi célkitűzést és a nyugati határon mind délen, mind pedig északon szabad tengerhez jussanak : délen a Dardanellákon át a Földközi-tengerre, északon pedig a balti államokon, továbbá Finnország derekán és a Skandináv-félszigeten keresztül az Atlanti-óceánra. Ismeretes, hogy a Dardanellákon át való kijutásra a törökökkel tárgyalásokat folytattak, ezek azonban az érdekelt hatalmak által hathatósan támogatott törökök ellenállása folytán eredménytelenek maradtak. A balti peremállamokkal, közöttük a rokon észtekkel is, 1939 szeptember végén 10 évre szóló kölcsönös segélynyújtási (?) szerződést kötöttek, majd a szerződés durva felrúgásával bevonultak a Baltikumba és a balti államokat egyszerűen bekebeleztek a birodalomba. Finnországot azonban nem tudták ilyen könnyen elintézni, mert ez a hősi nép fegyverrel állt ellen az orosz kívánságoknak és ha a többszörös túlerővel szemben nem is tudták megakadályozni az oroszok közelebbi célkitűzésének elérését, a távolabbi célok útján mégis megállították őket. A finnek elleni háborúban ugyanis az oroszok kettős célt tűztek ki. A közelebbi cél a Finn-öböl feletti uralom megszerzése volt, ezt Viipuri

* Lásd »Északi Rokonaink« 1940. évi 2. és 3. számában.

elfoglalásával és Hanko-félsziget haditengerészeti támpontul való megszerzésével sikerült is biztosítaniok. A háború távolabbi és világstratégiai jelentőségű célja azonban az volt, hogy Finnország derekán, a Botteni-öböl északi csúcsán és a Skandináv-félszigeten át az Atlanti-óceánra törnek ki. Ebben a törekvésben azonban a finnek megakadályozták az oroszokat, mert amíg a határaikon hősieken ellenálltak, a magas északon a németek törtek előre egészen Narvikig és vették birtokba ezt a világstratégia szempontjából oly fontos pontot. *Ezzel pedig a finnek szabadságharca kiemelkedett helyi jelentőségéből és világtörténelmi jelentőségűvé vált.*

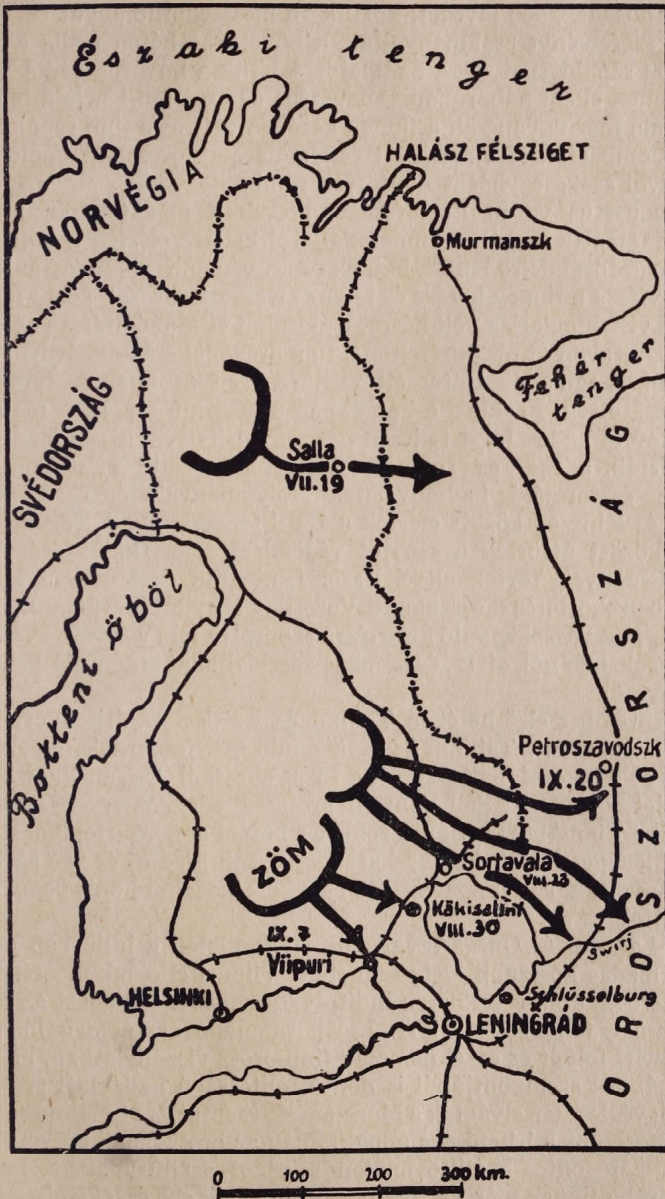
Amint a német csapatok 1941 június 22-én megindultak a Szovjet gigászi hadereje ellen, Finnország is mozgósított és a legendáshírű Mannerheim tábornagy parancsnoksága alatt a Keleti-tengertől a Fekete-tengerig tartó hatalmas arcvonal északi szárnyán, az egész orosz arcvonal egyik legfontosabb pontján, szintén megindította a támadást. A finn haderő három csoportban támadott. A zöme a legrövidebb és a legfontosabb irányban, a Ladoga-tó és a Finn-öböl közötti szoroson át, az egykori véres csaták színhelyén támadott — ahol az oroszok időközben igen erős védelmi vonalat építettek ki. A középső csoport a Ladoga-tótól északra fekvő területen, a Murmanszk-vasút irányában tört előre, a harmadik csoport Salla irányában támadott. Salla július 19-én már a finnek kezében volt, míg ebben az időben a németek Észtországból Pärnut (Pernau-t) és Ostrov-ot foglalták el, páncélosaik pedig a Peipusz-tó keleti szegélyén törtek előre Szentpétervár (Leningrád) felé. Egy hét múlva, július 26-án a balti államokat az előretörő németek már fel is szabadították, csak Észtország északkeleti csücskében igyekeztek az oroszok elkeseredetten a német előretörést megakadályozni. A finnek azonban ekkor már megközelítették Leningrádot, amelytől egy hét múlva, augusztus 2-án már csak 70 km-re voltak. Ugyanebben az időpontban a Ladoga-tó partján Sortavalát közelítették meg.

Észtországból a visszavonuló szovjet csapatok borzalmas pusztítást vittek véghez : közel 400 községet égettek fel. A visszavonuló vöröscsapatok nagy részét a németeknek sikerült Tartunál (Dorpatnál) bekeríteni. Az így felszabadult területeknek a visszamaradt bolsevista bandáktól való megtisztításában már az észt felkelőcsapatok is derekasan résztvettek.

Augusztus első hetében a finn csapatok Karjala felszabadítását is befejezték, sőt már orosz területre törtek át és a Murmanszk-vasutat több helyen megszakították. Az oroszok a Ladoga-tó és a Finn-öböl között szívós ellenállást fejtettek ki, a Ladoga-tótól északra azonban a finn támadás lassanként tért nyert.

A Szovjet a balti tengerpart és a balti szovjet hajóhad védelmében Tallinn és Tartu vonalában fejtett ki hosszabban szívós ellenállást. Augusztus 15-ig azonban Tallinnál újabb »zsák« képződött, a német csapatok Tapa-t és Tueri-t foglalták el és ezzel elvágták a Tallinn—Leningrád-i vasútvonalat.

A lassan tért nyerő finnek augusztus első felében 4000 géppuskát, 10.000 puskát, 3000 löveget, köztük 16 messzehordó ágyút és 15 teljes vasúti szerelvényt zsákmányoltak, a következő héten pedig a Szovjet már 262 repülőgépet és 15 hadihajót, köztük 3 búvárnaszádot vesztett el a finnek elleni háborúban. Augusztus 23-án Finn-Karjala fővárosa: Sortavala már ugyancsak a finnek kezében volt és a finn repülők hatásosan bombázták Murmanszket és Raunat. Az orosz távrepülők pedig a poorvoi székesegyházat döntötték romba.

Augusztus végén Észtországban csak a már teljesen körülrárt Tallinn tartotta magát. A finnek Sallatól keletre elérték a volt határt. A Ladoga-tótól délre Käkisalmi, az orosz védelmi vonal északi bázisa került vissza a finnek kezére és így az elveszett városok közül már csak Viipuri visszafoglalása volt hátra. Käkisalmi visszahódítására az oroszok a Ladoga-tavon át megkísérelték a finn arcvonalt északi szárnyát hátbatámadni, a támadók túlterhelt vízijárműveit azonban a finnek sorra elsüllyesztették. Ezekben a harcokban a hős finn csapatok a 168. és a 256. szovjet hadosztályt teljesen megsemmisítették, a 156. hadosztályt szétszórták, a 142. és 198. hadosztályokat pedig visszaszorították.

Az észtországi hadműveletek folyományaképpen a németek Narva és Kingsep között elérték a Balti-tengert, majd Narva és Novgorod között áttörték a szovjet védőállást s az Ilmen-tótól északra egész Csudovaig törtek előre. Ezzel Leningrad és Moszkva között a vasúti összeköttetés megszakadt. Vorosilov szovjettábornagy Leningrad lakosságát a végsőkéig való kitartásra szólította fel: a főváros védelmére az oroszok már női, diák-, és munkás-zászlóaljokat is kénytelenek voltak harcbavetni.

Szeptember első hetében Tallinn és Baltisci (Baltischport) is teljesen felszabadult. Tallinnt a visszavonuló szovjethordák felgyújtották ugyan, de a lakosságnak sikerült a tüzet elfojtani. Ugyanekkor a finnek a szovjet védővonal déli pontján hősieks küzdelemben visszafoglalták Viipurit a Finn-öböl partján. Ezekben a harcokban 3500 foglyot ejtettek, 43 repülőgépet lőttek le, 107 harckocsit, 198 löveget és 150 aknavetőt zsákmányoltak, egy csapatszállító és 3 kereskedelmi hajót pedig elsüllyesztettek.

A Ladoga- és Onega-tavak közötti területen a júliusban megkezdett támadás hosszabb ideig szünetelt. Viipuri elfoglalása után a finn hadvezetőség ezen a területen indított összefogott támadást az oroszok ellen, amely teljes sikerrel járt. Egy háromnapos csatában a finnek elérték a Swirj folyót és ezzel nemcsak finn-orosz viszonylatban, hanem az egész háború szempontjából is döntő fontosságú hadászati eredményt értek el: véglegesen elvágták a Murmanszk-vasutat és a Sztalin-csatornát. Ezzel megszűnt a lehetősége annak, hogy az oroszoknak szövetségeseik ezen a két fontos szállítóvonalon anyagot szállítsanak. Szeptember 20-a körül a finnek már Petroszavodszkot érték el s ezzel Kelet-Karjala ősi fővárosa is finn kézre jutott.

Néhány nap múlva Leningrad sorsa is megpecsételődött: a német

páncélos egységek széles arcvonalon elérték a Néva folyót és rohammal bevették a Ladoga-tó déli csücskénél fekvő Schlüsselburgot. Ezzel Leningrádot a német és finn csapatok teljesen körülzárták. E sorok írása közben Leningrád ostroma még folyik, de Finnország földje már felszabadult az orosz iga alól.

A hősi finn nemzet azonban hazája földjének felszabadításával még nem fejezte be a háborút, mert a nemzeti kötelességen felül világtörténelmi hivatásának is eleget akar tenni: *a finn csapatok tovább folytatják a küzdelmet a bolsevizmus és az orosz imperializmus teljes megtörésére.* És ebben a küzdelemben — ha egymástól többszáz kilométernyi távolságra is — együtt harcol a két testvérm nemzet: a finnek a Néva és Swirj folyók, a magyarok a Dnyeper és a Don partján, az egész világ előtt bizonyosságot téven arról, hogy méltó hordozói a nyugati kultúrának és az európai civilizációnak.

(Lezárva: 1941 szept. 20-án.)

BERKENYEVIRÁG

Részlet Linnankoski: »Dal a tűzpiros virágról« című regényéből. Athenaeum kiadása.

Tudod-e, miért kereszteltelek el téged Berkenyevirágnak?

kérdezte az ifjú s megfogta a mellette ülő fiatal leánynak a kezét.
— Bizonyosan azért, mert oly rettenetesen elpirultam akkor, mikor először beszéltem velem — felelt szégyenkezve a leány.

— Nem, nem! Nem tudod kitalálni?

— Nem tudom, nem is gondoltam rá soha. A Berkenyevirág név nagyon tetszett nekem, csak örültem neki.

— Csunya nevet adhattam volna-e neked? — mosolygott az ifjú.

— De e név sokat jelent, nagyon sokat. Óh, ha megértenél engem!

— Talán megértelek — szólt a leány és bizalommal nézett a szemébe.

— Nem értesz meg teljesen, nem is szükséges. De a főgondolatot megérted... Nézd csak! Az elmúlt tavasz nagyon szép volt nekem és én végtelenül boldog voltam, hogy ilyen szép az élet. De azután eljött a nyár és az ős és hervadni kezdett a fű és megsárgultak a levelek és olyan unalmas volt az élet.

— Rossz volt a nyarad?... — kérdezte gyöngéden a leány.

— Nagyon rossz, mert lásd, nem bírtam elfeledni azt az én szép tavaszomat s utána vágyódtam szüntelen. Ha azokon a helyeken lehetnék legalább... csakhogy én vándor vagyok...

— Miért is vándorolsz te?

— Mert a vándorlásra vagyok teremtve — sóhajtott az ifjú és mereven nézett maga elé.

— És hol voltál akkor? ... — kérdezte a leány félénken, habozva és vizsgálódva nézett reá.

— Messze, nagyon messze, de ne kérdezz többet, nem gondolok többé arra a tavaszra. Azt kell elmesélnem neked, hogy ki mutatta meg nekem az ősz szépségeit.

— Megmutatta valaki?

— Megmutatta bizony, vagy jobban mondva én láttam meg rög-tön, amikor őt megláttam.

Kezébe vette a leány mindkét kezét és a szemébe nézett.

— Az, aki megmutatta, egy kis Berkenyevirág volt. Mikor megláttalak téged, olyan voltál, mint a fiatal, pirosbogyójú berkenye a domboldalon. A nyírfák már megsárgultak és komolyan álldogáltak, de közöttük ott ragyogtál te, piros bogyóiddal és kiáltottál nekem; nem, nem! Semmit sem kiáltottál nekem, én csak láttalak téged. És én megálltam, néztelek mint csodát és kérdeztem magamtól: mondjak-e neki valamit, vagy csak elmenjek mellette?

— Elmentél volna? ...

— Arra gondoltam, hisz úgyis vándor vagyok... Nem tudom, helyesen teszem-e, ha ott maradok nézni téged.

— Nem értelek most!

— Nem értesz, csupán gondolat volt... De nem mentem el és csak köszönni tudom neked, hogy olyan szép most az ősz.

— Nekem is... — susogta a leány. — Igen, általad vettem észre, hogy szép az ősz is, hogy sokkal szebb, mint a tavasz, mert az ősz hűvösebb, csendesebb, halkabb. És csak akkor értettem meg, mi az, ami az életet széppé teszi, amit keres az ember. — A leány lecsúszott éléje a földre, karját térdére nyugtatta és szemébe nézett.

— Beszélj még erről! Oly szép és én értelek téged, bár én magam semmit sem tudok szólni!

— Igen, te érted és megérti mindenki, hogy az életben más szépség nincsen és hogy az ember csak érte él. Nélküle egyből síncs, mint kéz és munka, és kenyér és fogak, de mikor az megjelenik, úgy megváltozik minden. Nem vetted észre, hogy milyen más lesz akkor az ember?

— Óh igen, igen! Hogyne vettem volna észre!

— Hogy megtanul a komoly arc nevetni és a szem beszéd nélkül megérteni. És hogy megváltozik a hang; olyan a beszéd, mint ezüsthangú muzsika. Hogy megtisztul és megszépül az egész világ és mily kimondhatatlan széppé lesz maga az ember.

— Úgy van, milyen szép vagy te most *Olavi*! Olyan minden, mint egy gyönyörű álom.

— És emlékszel-e éppen arra az időre, mikor szeretni kezdtl engem?

— Arra emlékezni fogok mindig, örökké!

— Istenem, Istenem, milyen szép voltál te akkor, mikor hol elpirultál, hol elsápadtál; nem tudtad, hova nézz és szíved dobogott, de nem merted magadnak sem bevallani: kiért dobog. Titokban néztem csak reád és szerettem volna, ha te nem látsz meg engem, hogy nézhesselek téged valami rejtekhelyről egész életemen át.

— Nem is hiszed, mily nyugtalan voltam akkor, nem bírtam volna ki sokáig.

— Igen, én tudom... És még szebb voltál akkor, mikor kitárult előttem a lelked és én olvasni tudtam szemedből, mint nyitott könyvből és megköszönhettem neked, hogy megint széppé tetted az életemet.

— Hisz én semmit... — szólt a leány, elpirult és lesütötte szemét. De azután megint felemelte tekintetét, megragadta két kezével az ifjú kabátját és felemelkedve a földről, kérdően nézett reá.

Az ifjú mosolygott feleletül.

A leány lassan az ölébe húzódott és átkarolta a nyakát:

— Maradhatok-e így?

— Maradhatsz, éppen így — mondta az ifjú és egyik kezét derekára csusztatta.

A leány közelebb húzódott, kérdő tekintettel... — Nem, nem! — mondta az ifjú és másik kezét a leány vállára téve, gyöngéden eltávolította magától.

— Miért nem most? — susogta könnyörögve a leány.

— Azért, mert így jobb. Rossz lesz majd neked, mert én vándor vagyok és nekünk úgyis válnunk kell.

— Éppen azért! — kiáltotta hévvel a leány.

— Nem, nem; könnyörgök neked, Berkenyevirág! — szólt az ifjú s a leány fejét két keze közé véve, megcsókolta szelíden a homlokát.

A leány szemében mély megindultság tükröződött, de nem szólt egy szót sem, csak lehajtotta a fejét az ifjú vállára.

Olavi kimondhatatlan örömet érzett, mintha nagy győzelmet nyert volna önmaga fölött. A leány forró lehellete, mint a nyári napsütés, sugárzott át a vékony ingmellen és ő boldog mosollyal simogatta a leány barna fűrtjeit.

Éppen mondani akarta: úgy-e most magad is belátod, hogy így lenni mindennél nagyobb boldogság, mikor hirtelen égető lehelletet érzett keblén. A leány forró ajka összezárult és tüzes csókokat nyomott az ingen át keblére, keze elbocsátotta nyakát, lejjebb csúszott és átfogta szorosan a derekát.

— Úristen, mit teszel most, Berkenyevirágom? — kiáltotta az ifjú fájdalommal s megfogva a leány két karját, szabadulni akart.

De érezte ugyanakkor, hogy azok az égető csókok átjárják egész valóját, mintha földalatti tűz tört volna fel belsejében és felemésztené mindent, amiért boldog volt az előbb.

— Óh, Istenem, Berkenyevirág! — mondta csaknem sírástól remegő hangon és kábultan emelte feljebb a leányt, megcsókolta hévvel szomjazó ajkait és magához szorította olyan őrült öleléssel, hogy elakadt mindkettejük lélekzete.

JULIÁN BARÁT ÁLMA

TELEPITSÜK ÁT S MENTSÜK MEG OROSZORSZÁGI
NYELVROKONAINKAT!

Irtó : *Fekete József.*

Talán még nem fordult elő a történelem folyamán, hogy a magyar és a finn testvérnép közös ellenség ellen harcolt együtt. Az orosz vörösupralom ellen most vívott küzdelem a legelső ilyen alkalom. Jól tudjuk, hogy e háborúban hazánk és házunk védelmén kívül egyetemes emberi érdekekért: a bolsevizmustól veszélyeztetett európai rend és európai művelődés védelméért is harcolunk.

De tudatossá kellene válnia bennünk, magyarokban, annak a gondolatnak is, — s ez a gondolat finn testvéreinkben elevenen él s hat — hogy e háborúban az orosz néppel nemcsak mint a bolsevizmus megtestesítőjével harcolunk, hanem vele azzal a néppel is szemben állunk, amely nép a történelem folyamán kegyetlen módokon és eszközökkel mindig arra törekedett, hogy szétmorzsolja, megőrölje s kipusztítsa a finn-ugor népfajtát ott, ahol az az orosz terjeszkedésnek útjában állt.

Ez a háború oroszországi nyelvrokonainkat most a fölszabadulás reményével kecsegteti. A bolsevizmus uralmának megdöntése azonban egymagában nem jelentené oroszországi nyelvrokonaink megmentését, bárha a háború befejeztével nemzeti önkormányzatot kapnának is. Hiszen az igazság kedvéért meg kell állapítani, hogy ilyesfajta nemzeti-ségi kedvezményekben — bármily álmórában is — a szovjetkormányzattól is részesültek. Végzetesen kedvezőtlen földrajzi helyzetükben az ily nemzeti önkormányzat is legfőljebb csak ideig-óráig való fölszabadulás lenne számukra. S azután megint megkezdődne e népek további őrlődése — a tragikus néphalál.

A Gondviselés az együtt harcoló két testvérnépnek, a magyarnak és a finn népnek most adja az első és talán az utolsó történelmi alkalmat arra, hogy az Európa védelméért és újjárendezéséért való hősiessé közös harcok

jutalmául együttesen menthessék meg oroszországi nyelvrokonainknak még meglévő néptörödékeit.

S íme, 700 év távolságából a magyar *Julián* barátunk éltető eszmévé finomult alakja is sürget bennünket, magyarokat és finneket e föladatra.

Számunkra ő dicsőséges jelképévé vált annak a magasztos gondolatnak, hogy kutassuk föl elhagyott, elszakadt véreinket, néprokonainkat, keressünk velük érintkezést, nyujtsunk nekik segítő kezet s egyesüljünk velük. *Julián a néprokonsági gondolatnak első magyar apostola.* De alakja egyúttal intőjel is. Ne késlekedjünk e föladattal! IV. Béla királyunk gyönyörű álmát, az ősi hazában maradt testvérek hazatelepítését is elfujta, széttepte a történelem sárga vihara, a mongol veszedelem. Mikor *Julián* barát második útján visszatérőben volt az ősi hazába, akkorra már szétszórta az ott élő édes testvéreinket a nagy vihar s hírük veszett mindörökre.

A háború mostani fordulójában Moszkva után már hamarosan oroszországi nyelvrokonaink lakóterületeire terjed majd a harc. Forduljunk hát teljes figyelemmel és érdeklődéssel sorsuk felé!

E háborúban való áldozatos részvétellel mi, magyarok és finnek, kellő jogot szereztünk arra, hogy oroszországi nyelvrokonaink sorsának jobbrafordításáért közbenjárhassunk a vezető tengelyhatalmaknál.

Európa korszerű újjárendezéséből — hogyha azt akarják, hogy az igazán időálló is legyen — nem maradhat el az európai nemzetiségi kérdés rendezése sem, hisz Európa korszerű újjárendezhetésének útjában eddig sokszor csak a nemzetiségi kérdés állott s az európai népek háborúinak már jó idő óta oka vagy ürügye a legtöbbször a nemzetiségi kérdés volt. De háborúval ezt a kérdést még nem rendezték sohasem teljes megnyugvára.

A régi *Virradat* 1918. évi március 28-i és április 4-i számában *Kara Zsolé* tollából igen érdekes okfejtéssel cikket olvastam arról, hogy Európának ezt a nehéz és fontos politikai kérdését nemzetközi összefogással történő *békés telepítéssel* kellene dülőre juttatni. Ily telepítésekkel lehetne s kellene rendezni és helyesbíteni Európa mai tarka-barka néprajzi összevisszaságát, ami az európai politikának mindig lázakat előidéző kórokozója volt. Az eddigi orvosságok e bajok gyógyítására nem voltak alkalmasak, sem a kiirtás, sem a kiüldözés, sem az erőszakos nyelvi beolvasztás. Az új orvosságul ajánlott telepítést a cikk megjelenése idején bizonyosan halvaszületett eszmének vélték. De azóta e gondolatot merni tudó államférfiak bátor kipróbálásában az élet igazolta.

Az első világháború végén támadt görög-török háború a görög-török lakosság kicserélésével, *kölcsönös áttelepítésével* fejeződött be. De mégis *Hitler* érdeme, hogy átérezvén e gondolat politikai értékét, azt országok közt a békés együttműködés biztosításának céljával s békés megegyezés útján érvényre is juttatta akkor, mikor a németeket

különféle országokból hazatelepítette. Ezzel fajszeretete, államférfiúi reális politikai érzéke és szinte zordul hatalmas akarata e kérdésben is új módszert teremtett. Hihető, hogy *Hüller* államférfiúi lelkének ez a nagyszerű meglátása és emberséges, bölcs példaadása irányítóan hat majd Európa újjárendezésének munkájában.

E korszakos feladat megoldásában a természetes nemzeti önzést le kell győznie az emberségérzésnek. *Széchenyi István* álláspontját kellene itt érvényre juttatni, aki a nemzetiséget »isten mű«-nek mondta s azt hirdette, hogy más népeknek is »mosolygott a nemzetiség anygala«. Ők is meg vannak hívva tökéletesülhetésük által arra, hogy az emberiségnek tán egy-egy láncszemét alkossák. »Minden nemzet meg van hívva, habár mindegyik külön-külön úton is, hogy saját pályáján és saját minemiségében néhány azelőtt nem ismert találmánnyal, néhány új igazság felkutatásával megajándékozza az emberiséget s ez által előmozdítsa az alkotás végcélját. *Nem lehet a földön oly alávaló nép, melynek kitörlése az egész emberiségre, sőt az egész alkotásra ne volna veszteség.*«

Saját nemzetiségének megtartása és szabad kifejtése tehát *Széchenyi* tanítása szerint — *nem kíváltsága a nagy népeknek, hatalmas nemzeteknek: ez valamennyi népnek istenadta természeti joga.*

Az európai újjárendezésben ezért foglalkozni kell az oroszországi finnugor néptörzsek megmentésének kérdésével is.

A finnugorság valaha elterjedt népfajta volt Európa keleti részében. Ha e népfajta régebbi elterjedtségét a maihoz képest térképeken s történeti művekben vizsgáljuk, mind a térképről, mind a történeti könyvekből e népfajta szörnyű tragédiája mered felénk. A nagyoroszok sokmilliói tömege jórészen a beolvasztott finnugor népekből támadt. Az oroszországi finnugor népek kedvezőtlen földrajzi helyzetük következtében a kialakuló és terjeszkedni vágyó Oroszország olvasztó kimenetelére kerültek, ahol a nemzetiségek irgalmatlan elnyomásának s kiirtásának minden lehetséges módját elszenvedték. Fegyveres ellenállások, zendülések s az önvédelemnek egyéb lehetséges módjai, mind, mind hiábavalóknak bizonyultak, mert a finnugor népek számra nézve kicsinyek, erőre nézve meg gyöngék voltak. Ennek a népfajtának tragédiája most már vértelenül halad a szomorú beteljesülés felé. Pedig e népfajta-hoz sok jóra való, derék, szorgalmas, becsületes és ügyes nép tartozik; közülük nem egy katonai erényekkel is büszkélkedhetik — gondoljunk csak a mordvinok és a cseremiszek százados kemény harcaira! A zürjének meg kereskedői ügyességükről híresek.

S e jobb sorsra méltó finnugor népeknek most az a végzetük, hogy beolvasztással a testvéreikből fölhízott s náluknál hatalmasabb nagyoroszok számát gyarapítsák. Aki e finnugor népek szomorú sorsával foglalkozik, az megállapíthatja, hogy e népeknek vérségileg még tiszta, keveredetlen nagy tömegei már nem beszélnek eredeti finnugor nyelvükön, bár finnugor származásuknak még tudatában vannak. Az orosz népszámlálási statisztikának furcsaságai közé tartoznak azok a nép-

töredékek, amelyeknek tagjai közül sokan már orosz anyanyelvűeknek, de még finnugor vagy másfajta nemzetiségűnek vallják magukat, nemzeti nyelvükön azonban már nem beszélnek.

Az oroszországi finnugor népeknek eredeti népiségükben való megtarthatásának legbiztosabb módja az lenne, ha nagy szétszórtságban élő nyelvrokonainkat *áttelepítenők a történeti szerephez jutott két finnugor vezető testvérnép mellé*, földrajzi helyzetüknek megfelelően vagy a finn, vagy pedig a magyar nép mellé, s ott társországban testvérnépként élhetnének velünk nyugodtan népiségük erősítésének és fejlesztésének munkájában.

Ez a *néprokonsági concentratio, tömörítés*, mind a magyar, mind a finn népet nemzetileg erősítené s talán alkalmassá tenné őket oly történeti feladatok és szerepek vállalására is, amelyekre eddig csekély számuk s idegen és velük sokszor ellenséges környezetnek bénító hatása miatt nem vállalkozhattak.

Széchenyi a magyarság hivatását gyönyörűen fogalmazta meg e sorokban: »A magyar nép Európában egyedülálló különfajú sarjadék. Nincs csekélyebb hivatása, mint hogy képviselje egy törzsokfajnak ázsiai bölcsőjében rejtező, eddigelé sehol ki nem fejtett, sehol érettségre nem virult sajátságait.« »...Az emberiségnek egy nemzetet megtartani, sajátosságait, mint ereklyét megőrizni és szeplőtlen mivoltában kifejtetni, erőit, erényeit nemesíteni s így egészen új, eddig nem ismert alakokban kiképezve, végcéljához, az emberiség feldicsőítéséhez vezetni: kérдем, lehet-e ennél minden keserűségtől mentes tisztább érzés, s ha csak mint hangya ily megdicsőítéshez egy paránnyal is hozzájárulhatunk, van-e ennél édesebb osztályrész emberek közt, kiktől a lelki örömök nincsenek elzárva?«

A finnugor népek concentratiojának gondolatában a Széchenyitől idézett nemzeti hivatás korszerű feladata tárul elénk.

A néprokonsági telepítés gondolata régi magyar történeti gondolat. Élt már IV. Béla királyunkban is. Föltámadt később Hunyady Mátyás elméjében is. Mikor nagyszabású birodalmi terveihez csekély számúnak érezte magyar népét, az ősi hazában maradt testvérek iránt érdeklődött, hogy országába telepítse őket. Sajnos, senki sem tudta megmondani neki, hogy hol vannak.

Éreznünk kell tehát, hogy *a magyar birodalmi gondolat alvó rügye él e gondolatban.*

Történelmi korok váltópontján állunk. Az Idő vajudása tárja föl számunkra a megoldandó kérdéseket. Lehetséges, hogy ezt a feladatot is az Idő kínálja nekünk e páratlan, talán soha többé vissza nem térő kedvező történelmi pillanatban. *Merjünk nagyok lenni!* Merjük vállalni, hogy hozzányúlunk e nagyszerű feladathoz s megkíséréljük oroszországi testvéreink alig 2—3 milliónyi töredékét, a finnugor népeknek még az ősi finnugor haza tájain lakó s talán még friss hajtások nyitására is képes ősi törzsét új talajba ültetni!

A finnugor népek újrászervezésének e történelmi munkájában új

feladatok bontakozhatnak ki számunkra ; a magyar és a finn tudományosság nagyszerű új munkaterületekre tenne szert e testvérnépek kutatásának lehetőségével. A szovjeturalom alatt a pogányságba visszasüllyedt nyelvrokonaink közt való térítés lehetősége meg az Egyháznak adna új, hálás munkaterületet. Hihetőleg Róma is — mind a világi, mind az egyházi — támogatná majd e törekvéseinket.

Mi a tennivaló?

A néprokonsági gondolat szolgálatában álló egyesületek mind nálunk, mind a finnekénél foglalkozzanak e gondolattal, népszerüsítsék azt s járjanak el kormányaiknál az iránt, hogy a magyar és a finn kormány ebben az ügyben közös egyetértéssel tegyenek kellő lépéseket a tengely vezetőhatalmainál s bírják rá őket arra, hogy Európa újjárendezésének tervébe vegyék föl a finnugor népek koncentrációjának, tömörítésének ügyét is.

Előkészítésül célszerű lenne még, hogyha a vezető tengelyhatalmak hozzájárulásával az oroszországi hadifoglyok finnugor eredetű tagjai körében e gondolatért tervszerű tájékoztató és buzdító munkát kezddhetne arra alkalmas magyar, finn s észtférfiakkal álló bizottság.

Merjünk nagyok lenni !

MAIJA NAPPALI VILÁGOSSÁGBAN

Részlet Järnefelt Arvid »Koivikko lakói« című regényéből. Athenaeum kiadása.

Bizony voltak még azon a nyáron holdvilágos esték, ó Istenem, bizony voltak.

A következő héten egészen péntekig folyton zuhogott az eső. A szombatra virradó éjjel már csak szemergélt.

Szombaton Helge találkozott Maijával.

Titta bogyót szedett Koivikko kertjében, hogy eladja a villákban lakó nyaralóknak.

Helge abbahagyta a csónaképítést, kiment a fészerből a kertbe és így szólt hűgához :

— Én majd eladom a bogyókat.

Titta elcsodálkozott, de azért örült az ajánlatnak, mert nagyon szegénylős természetű volt, nem szívesen beszélt idegenekkel és a kutyáktól is félt. — Márpedig — ijesztgette Helge — a villákban vannak ám harapós kutyák !

Helge még a szedésben is segített és egyik csésze bogyót a másik után öntötte a nyirfahéjosárákába. Titta nem győzte eléggé csodálni, hogy bátyja milyen gyorsan és ügyesen végzi ezeket a nő munkáikat,

Helge karjára vette a kosarat és gyorsan elindult. Majdnem az összes konyhákat sorrajárta a villatelepen, mielőtt megtalálta volna Maiját. Ahol idegen leányt látott, olyan nagy árat szabott a bogyóknak, hogy nem vették meg. Így aztán mindig tovább mehetett. Abban a villában, ahonnan a kutyát kiengedték, ráakadt Fluurára, aki még szebb volt, mint akkor éjjel. És mennyire örült a bogyót áruló embernek! Szívesen fizetett volna akármilyen nagy árat a gyümölcsért. Helge biztatta, hogy kérdezze meg mégis az uraktól. És mikor Fluura bement, Helge továbbállt bogyóival.

Maiját végül is a gyártelep közelében találta meg. Helge a villa külső ajtajában hagyta a kosarat, csak éppen meg akarta kérdezni, nem vesznek-e bogyót. Nem is gondolt arra a lehetőségre, hogy Maija ebben a villában lakik.

Egyszer csak ott állt előtte Maija testestől lelkestől.

Azaz hogy nem is állt, hanem tért-fordult, ide-oda szaladt, mert mosogatással volt elfoglalva. Az edényeket rendezgette, a vizes tányérokat ide, a szárazokat oda s közben a vizet rázogatta ujjairól.

Mégis szakított magának annyi időt, hogy köszöntésül megbiccentette fejét és megkérdezte Helgétől, mi járatban van.

— Koporsóra szükségük van ugyan az embereknek, de azokból a deszkákból mégis csónakot akarok csinálni — jelentette ki Helge.

Maija tágra nyitotta szemét és abbahagyta a munkát, azután hunyorgatni kezdett és egyszer csak hangos nevetésben tört ki.

Mikor kinevette magát, felkiáltott: — No de ilyet!

És megint teljes gőzzel munkához látott.

Nem sokat beszéltek egymással. Maija hellyel kínálta meg vendégét és még nagyobb hévvel ment neki az edényeknek. Ilyen ügyes kezeket még sohasem látott Helge. Jézusom, hogy csillogtak a poharak és a csészek! Hogy ragyogtak a villák és a kanalak meg a kések! Hogy repültek a tálcára és a tálcáról a fiókba! És milyen ügyesen törülgette el és rakta halomra a tányérokat és fogott hozzá a többi edény törülgetéséhez!

Maija egy cseppet sem látszott haragosnak, bár a nagy sietségben arca kidagadt, szemöldöke pedig összeráncolódott. Ellenkezőleg, érezni lehetett, hogy alapjában véve tetszik neki a helyzet: szívesen dolgozik és tréfálgat egyszerre. Mikor Maija kissé megnyugodott és háttal fordulva, lehajtott fejjel a fiókban csörömpölt, a nyakára hulló hajfűrtök mellett hol az egyik, hol a másik arcát lehetett látni. Helge észrevette, hogy a leány mosolyog és arra a következtetésre jutott, hogy az a nagy heveség nem is olyan veszedelmes.

Maija haja kontyba volt csavarva és a kontyába ferdén egy csat tűzve.

Szoknyáját Helge túlságosan rövidnek találta, de a berakott szoknya szegélye szépen libegett járás közben.

Lábán csinos félcipőt viselt.

Harisnyája nem nagyon tetszett Helgének. Ilyet látott Fluura lábán is: a fekete harisnyán átlátszott a bőr.

Az ilyen harisnyánál és magassarkú cipőnél jobban tetszett neki a szürke harisnya, aminőt testvérei viselnek, és a félretaposott posztópapucs, amely járás közben magával húzza a szoknya szegélyét.

Bosszantotta ez az átlátszó harisnya. Talán jobb is volna, ha hazamenne.

De mikor Maija hirtelen sarkonfordult és szemébe nézett és mikor az a piszeorrú leány megint hunyorgatni kezdett és mosolyogva szólt: No? — eszébe se jutott Helgének, hogy a ruháját bírálgassa, Maija szeme és szája most, nappali világosságban sokkal gyönyörűbb volt, mint holdvilágnál. Olyan volt, mint a mocsári hangavirág illata, mint vidám madárcák csicsergése. Mint a fölkelő nap, mely egy hegycsúcs mögül bukkan elő. Mint a reggel, ha felszáll a köd. Mint a szél, mint a száguldó szél és mint a rohanó felhőfoslányok a kék égen.

Helge fölállt helyéről. Szeretett volna közelről belenézni Maija szemébe, mint akkor éjjel, amikor nem volt közöttük semmi. És ezért minden teketória nélkül ölébe kapta a leányt.

Maija ijedten körülnézett, hirtelen kiszabadította magát és gyorsan felkiáltott:

Óhó!

Mínta fejbevágták volna Helgét egy husánggal. Mínta elraboltak volna tőle valamit, ami mindig az övé volt, az óráját vagy az ingét. Úgy érezte, hogy habozás nélkül rá kell vetnie magát a rablóra és vissza kell szereznie jogos tulajdonát.

Csakhogymaija követte el a bűnt, Maija, aki az ablak mellett állt és nevetve hunyorgatott szemével. Helge nem tehetett semmit. Erőszakot elkövetni Maijával? Soha. Minden elveszett.

Helge lecsillapodott.

Szája dermedt mosolyra fitorult, nem szólt egy szót sem, felállt, lassú mozdulattal felemelte a földről a szék mellé helyezett sapkáját és megfordult, hogy távozzék.

Maija eljött az ablaktól és ismét munkához látott.

— Hiszen holnap vasárnap van — mondotta.

Helge megállt és gondolkozni kezdett: vajjon mit akar Maija ezekkel a szavakkal. Természetesen azt, hogy szombaton sürgős dolgai vannak, de a vasárnap Istennek szentelt pihenő nap. De ha Maija ezt akarta mondani, akkor bizonyára azt is tudomására akarta hozni, hogy vasárnap jobban ráér beszélgetni, mint szombaton. Hátha egyenesen azt jelenti: gyere ide holnap!

Helgének kitűnő gondolata támadt.

— No, Maija, talán már nem is sétál együtt Fluurával? — kérdezte vontatott hangon.

Maija bevallotta, hogy összekülönbözött barátnőjével.

Ez is nagyon jól beillett Helge terveibe.

— Hát jöjjön velem sétálni Maija — indítványozta. — Talán már holnap este.

— No, ha kiderül — felelte Maija.

Helge éppen arról kezdett beszélni, hogy másnap bizonyosan szép idő lesz, amikor Maija ijedten hozzászaladt, püfölni kezdte hátát és gyorsan az ajtó felé tuszkolta.

Maija minden bizonnyal lépéseket hallott a szobákból.

Nem lehetetlen, hogy a püföléssel Maija büntetni akarta Helgét, de ő most az ütést is csak a barátság jelének érezte.

— Ha kiderül — ismételte magában Maija szavait. — Miért ne derülne ki? ! Északi szél fúj, nyugaton már nincsenek is felhők. Ha kiderül! Istenem, milyenek ezek a lányok!

Boldogan és vidáman vitte haza Helge a bogyókat.

Húga megkérdezte:

— Senki sem vette meg? — És lebiggyesztett alsó ajka remegni kezdett.

— Mondok valamit — szólta Helge. — Menj el az utolsó előtti vilába. Ott jó árat ígértek érte. Igaz, hogy kutya van a háznál, de nem marja meg azt, aki bogyót árul.

KARJALA

Irta : Kettunen Lauri

és elmondta a magyar-finn fegyverbarátság ünnepén Budapesten, 1941 november 15-én tartott beszédének első részeként.

Karjala — csak földrajzi név, Finnország legkeletibb tartományának és a mögötte elterülő, a csak nemrég még Szovjet-Karjalának nevezett széles országrész neve, de ez a szó sokkal többet jelent a finn ember számára. A mai időkben különösen : a *háborút*.

Finnország mai nemzedéke alig két évtized alatt már harmadszor került háborúba. A háború üszkét az első alkalommal teljes függetlenséget éppen megszerzett hazánkba a fegyelmetlen orosz bolsevik csapatok vetették, amelyek csábító szavaikkal saját népük ellen lázították tetőtől-talpig becsületes és hazafias munkásosztályunk egy részét, azt ígérve, hogy juttatnak és juttattak is nekik hathatós segítséget, amennyiben Oroszország akkori belső helyzete megengedte. Az a

háború tehát több mint 20 évvel ezelőtt részben polgárháború volt, — így a legborzalmasabb fajtája a háborúnak — de lényegében mégis szabadságharc volt, harc egyetlen ősi ellenségünk, Oroszország ellen. Ez a háború nem tartott sokáig, mert a világháborúban megedzett német hadsereg egy hadosztálya a finn paraszthadsereg segítségére sietett. Mikor *Mannerheim* tábornagy elfoglalta Finn-Karjala ősi fővárosát, Viipurit és az ellenséget mindenütt a határon túlra űzte, seregének ezt a ma is gyakran megismételt napiparancsát adta ki: *Nem teszem kardomat addig hűvelébe, amíg egész Karjala nem szabad!* Nem túlzok, amikor azt mondom, hogy ez a jelszó vagy fogadalom oly erősen megdobogtatta a finn szíveket, hogy ettől fogva *Mannerheim* nemcsak a szabadságharc győzelmes hadvezére volt, hanem mintegy a titokzatos jövő méhében felcsillanó jelképe Nagy-Finnországnak.

De Murmannban, Kelet-Karjala legészakibb szögletében, akkor angol légio volt és a nagy világpolitika s talán a magunk bátortalansága, nem engedte meg akkor, hogy megvalósuljon a két Karjala egyesülése. Finnországnak meg kellett elégednie azzal, hogy kisszámú önkéntes katonai segítséget adjon Kelet-Karjala népének, amely a maga gyenge erejével próbálta fölszabadítani hazáját az orosz uralom alól, hogy a finn néppel természetes egységet alkosson. A kísérlet nem sikerült, de fényes bizonyíték volt a világ előtt, hogy mi is Kelet-Karjala népének akarata. Szerencsésebb volt a finn önkénteseknek az a kísérlete, amelylyel a Finn-öböl déli partján lakó rokon észtek szabadságharcában kivették részüket; — ez oly gyorsan és teljesen sikerült, hogy a független Észtország a Finn- és Oroszország közötti béketárgyalások színhelyéül szép egyetemi városát, az e pillanatban nagyrészt romokban heverő Tartut ajánlotta föl. A tartui békeszerződésben Oroszország Kelet-Karjalának önkormányzatot ígért, sőt a finn Inkerinek is (Ingermanlandnak), amely a finn határ, Szentpétervár és Észtország közt terül el. Ezt az ígérteit mégsem teljesítette, kivéve azt az igen említésre méltó dolgot, hogy a *finn nyelv* lett Szovjet-Karjala hivatalos és tanítási nyelve, de ez természetes is, hiszen Szovjet-Oroszország a propaganda érdekében mindenütt előnyben részesítette az egyes nemzeti nyelveket és Karjala nyelve sem más, mint finn nyelv. Oroszország el is ismerte mindig, hogy Kelet-Karjala nemzetiség és nyelv tekintetében Finnországhoz áll legközelebb. Ez a cári Oroszországnak is mindig titkos félelemre adott okot és a karjalai finnek görögkeleti vallását használták ki politikai céljaikra, majdnem ugyanolyan durván, mint Szovjet-Oroszország használja fel ugyanarra a célra az általános vallásgyűlöletet, ugyanis az emberi vallásosság és hit semmiképpen sem fér össze a szovjet kommunista rendszerben alapelvnek tekintett állatias durvasággal.

Első szabadságharcunk után, több mint 20 évvel ezelőtt, egész Kelet-Karjala után úgyszólván csak ki kellett nyujtanunk kezünket, de második nagy szabadságharcunk után, körülbelül két évvel ezelőtt, a moszkvai ránk kényszerített békében le kellett mondanunk Orosz-

ország javára örök idők óta magunkénak tekintett ősi Nyugat-Karjala legnagyobb részéről is s egyben három virágzó városunkról, köztük régi Viipuriról, hazánk három legnagyobb kikötővárosa egyikéről és hazánk legjobb ipari és földművelő területének egy részéről.

Bizonyára fölösleges a magyar hallgatóság előtt ecsetelni azokat az érzéseket, amelyek akkor minden finn ember lelkét eltöltötték. De mi is a magunk részéről csak akkor értettük meg teljesen a magyarok érzéseit, amelyek az ismert tiltakozásban öltöttek alakot: *Nem, nem soha!* És ha azokra a magyarokra, akiket a trianoni békeszerződés következtében kiszakítottak az anyaország kebeléből, szenvedés és üldözés várt, még szörnyűbb lett volna azoknak a finneknek a sorsa, akik az elvesztett területekkel együtt a bolsevikiek hatalmában maradtak volna. A legegyszerűbb karjalai is mélyen átérezte akkor: *Nem nem, soha!* Tízezer otthon maradt üresen, szinte az utolsó emberig mindenki — mintegy 220.000 lélek — Finnország szabad földjére menekült, sorsára hagyva minden vagyonát. Finnország többi része mélyen együttértzett ezekkel a honfitársainkkal szomorú sorsukban. Többek között a parlament törvényt hozott, amely kötelezte a finn földbirtokosokat, hogy földjük bizonyos részét engedjék át a menekült karjalaiaknak. Amit külsőleg elveszítettünk, meg akartuk nyerni belsőleg, szociális áldozatkészség által, a kis-Finnországban, tapasztalatból jól tudva, hogy milyen sokat jelent a szociálközösségi érzés egy kis nép számára. Bár már ezáltal is megmutattuk a világnak, hogy komolyan vettük a Szovjettel kötött békét, Oroszország mégis folytatódólagosan tovább készült a megtámadásunkra. Az volt szemünkben a bűnünk, hogy tudtuk, miszerint a társadalmi és gazdasági reformok a leghatásosabb ellenszerei a bolsevizmusnak. Még nagyobb bűnünk volt azonban az, hogy legyőzetlenül több mint száz napot feltartóztattuk a harc-tereken ellenfelünket és sikerült bebizonyítanunk, hogy az óriási Oroszország katonailag milyen gyenge hatalom.

Legyen szabad ezzel kapcsolatban tovább eltérnem előadásom tulajdonképpeni tárgyától, hogy néhány szóval ecseteljem a finnek lelkiállapotát téli háborunk idején, amelyet tudomásunk szerint a világon majdnem mindenütt rokonszenvvvel kísérték s talán a legnagyobb rokonszenvvvel itt Magyarországon, ahol az együttérzés és biztatás rendkívül megindító módon jutott kifejezésre. Hálás emlékezetünkől soha nem tűnnek el azok a pillanatok, mikor annyiszor olvashattuk — leginkább óvóhelyeinken — lapjainkból, hogy Magyarországon még az iskolás gyerekek is csekély megtakarított pénzüket adományul adták, azután, hogy meleg ruhaneműeket kötöttek katonáinknak, hogy egy-egy egyszerű szegény ember magától megvonva viszi fillérjeit követésükre, csak hogy neki is része lehessen a nagy ügyben; valóban a szegény asszony fillérjét, melyet ezerszeres árfolyamon jegyeznek s amelyhez a legnagyobb áldás tapad. De még több: Magyarország egész csapat kiváló fiát küldte oda a hóba és fagyba velünk együtt harcolni, fegyverrel a kézben. Mi már béke idején is bizonyítékát kaptuk

annak, hogy Magyarország anyagi áldozatkészséggel Finn- és Észtországgal együtt résztvett abban a közös törekvésben, hogy a kihalóban levő *liv* nép fennmaradjon a rokonnépek családjában, ez az elfelejtett, jelentéktelen számú és Magyarországtól mindenestre nagyon távoli néptöredék. Már akkor tudatára ébredtünk, hogy ez az Európaszerte közismert mondás: »a nemes magyar nép« nem csupán üres szólam, és eszünkbe jutott a Szentírás szava: Amit ezek közül a legkisebbek közül eggyel cselekedtek, azt velem cselekedtetétek. Továbbá: Nincs nagyobb szeretet, mintha valaki föláldozza életét barátjáért. Mert erre Magyarország fiai is készen álltak, ráadásul oly nehéz viszonyok között és olyan önzetlen módon, hogy ilyesmire csak nagy szeretet és lelki nemesség ösztönözheti az embert. Ez nagy biztatás volt a magára hagyott Finnország számára, ez egyben az *egész magyar népet végtelen közelségbe hozta szívüinkhöz és jegyverbaráti szerződésünkre az első pecsétet ütötte.*

Azt mondtam: »a magára hagyott Finnország számára«. De nem kell ezt teljesen szószерint érteni, hisz rokonszenv áradt az egész világból, miként akkor tréfásan mondták, egész kocsirakományszámra jött. Csupán rokonszenvvel azonban nem lehet agyonlőni egyetlen oroszt sem, nem lehet megsemmisíteni egyetlen páncélcocsit sem, panaszkodott — bizony kissé túlságosan »anyagiasan« — egyik tábornokunk a külföldi újságíróknak. A történelem bizonyára ki fogja majd deríteni, hogy mennyiben volt a rokonszenv mögött valóságos segítség. Már említettem Magyarország segítségét. Jelenlegi nagy szövetségesünk, Olaszország is biztatott bennünket, ezt soha nem fogjuk elfelejteni. Hasonlókép Amerika, Franciaország és Anglia, de ez utóbbtól több ígérlet jött inkább, mint segítség. Skandináviából, különösen Svédországból jött a legtöbb, sőt egy csapat önkéntes is, de tagadhatatlan, hogy még többet vártunk, mert Finnország volt a védő pajzsa magának Svédországnak kelet felé — volt akkor és az a mostani pillanatban is és Svédország történelmének legszebb lapjai üresen maradtak volna, ha nem lett volna az már évszázadokkal ezelőtt. Legyen szabad itt megemlítenem, hogy még *észt* testvéreink is, akik akkor már elvesztették volt teljes önállóságukat, nemcsak lélekben voltak velünk, hanem igazán megható módon még segíteni is próbáltak bennünket. Ott is gyűjtöttek pénzt, ruhákat kötöttek a finnek számára, fiatalemberek szöktek katonáink sorába a befagyott Finn-öblön keresztül is, bár sokan ott pusztultak már útközben vagy félig megfagyva érkeztek meg. Erről sem akkor, sem az úgynevezett békekötés után nem volt szabad írni, mert a bolsevik Oroszország Észtországban szüntelenül készen állt új borzalmakra, de a történelem fényes bizonyítékát fogja szolgáltatni, hogy *csak rendkívül szomorú helyzete kényszerítette az észt népet, hogy passzív magatartást tanúsítson a nagy téli háború idején.*

Még egy pillanatig szeretnék beszélni ennek a nagy téli háborúnak a hangulatáról. Hisz ennek a háborúnak a kitörése a finnek számára is nagy meglepetés volt. Nem hittük, hogy a nagypolitikai viszonyok

úgy alakulnak, hogy Oroszország meg meri támadni kis szomszédját és ezért két évtized alatt majdnem minden igyekezetünk gazdasági és szellemi életünk előmozdítására irányult, a honvédelmi ügyek csak a második vagy harmadik helyre kerültek, bár népünk testi és katonai nevelésére különben nagy gondot fordítottunk. Nagyon jellemző, hogy az az igénytelen erődítéslánc a karjalai földszoroson, amelyet később, hírverés folytán, »Mannerheim-vonalnak« kezdtek nevezni, tulajdonképpen főiskolások kezdeményezésére főképpen fizetéstelen, önkéntes munkával készült a háború előtti nyáron és voltaképpen sohasem készült el. És ugyanez volt a helyzet a fegyverkezés tekintetében is. Azt lehetett gondolni, hogy az ellenállás megkísérlése ugys hiábavaló. Hogy mégis miért álltunk ellen oly elszántsággal, erre a kérdésre határozott választ lehet adni néhány szóval: *A bolsevik rabszolgaság a szabadsághoz szokott embernek a halálnál is rosszabb.* És Finnországban a legszegényebb paraszt és munkás is a szabadsághoz szokott hozzá. Az utóbbi ismerte ezenkívül az orosz viszonyokat is, mert a bolsevik hírverés csábítása következtében szerencsét próbált volt a munkások eldorádójának dicsért országban, de visszaszökött bűnbánó bűnősként, mint a pokolból menekült lélek, hogy otthon aztán figyelmeztessen másokat arra, hogy ne higgyenek a hamis prófétáknak. És láttuk azt a csodát, ami számunkra annak a téli háborúnak legnagyobb és legfelemelőbb élménye volt: hogy előbbi háborúnknak, a gyászos polgárháborúnak a nyoma is eltűnt: *az akkori vörösgárdista vagy a vörösgárdistának a fia nemcsak kötelességének, hanem jogának tartotta, hogy harcolhasson és elesessen a közös szent ügyért.* Másrészt a vagyonos osztályok soha nagyobb rokonszenvet nem érezték a szegényebb néposztályok iránt, mint akkor, és ámbár Finnországban — hála Isten — a szegény néposztály aránylag nem nagy, lelkiismereti kérdésnek tekintették az arra való törekvést, hogy a szegénység végső okait meg kell szüntetni, amennyire társadalmi reformokkal megszüntethetők. Szóval: népünk egy szívvel-lélekkel szállt szembe a közös veszedelemmel és az ellenség ebben a tekintetben is tökéletesen csalódott számításában.

Távol állunk attól, hogy a mi érdemünknek tulajdonítsuk nagy sikerünket. Alázatosan be kell ismernünk, hogy végül az *egész mintegy csoda volt* s megengedett nekünk, hogy mintegy egyszerű eszközei legyünk felsőbb hatalmaknak, hitvány fegyver a mi Urunk kezében. Valóban, a finn nép akkor igazán nem bízhatott másban, mint Istenben és saját magában. Tudatában voltunk annak, hogy a nyugati kultúráért harcolunk s éreztük összetartozásunkat azzal az erős nagyhatalommal is, amely az előbbi háborúban segítséget nyújtott nekünk. Tagadhatatlanul keserves volt arra gondolni, hogy éppen arról az oldalról nehéz megpróbáltatásunkban nem jött számunkra segítség, sőt nyilvánvaló rokonszenv sem. Ezt csak azért említem, hogy idézhessenek egy lapnyilatkozatot amely akkor Finnország közvéleményét fejezte ki: »Akármilyen történik is a nagypolitikában, Finnország szempontjából egy dolog biztos: azok közül a német katonasírok közül, amelyekre már több

mint két évtizede szerető gondunk volt, egy sem marad soha ápolás nélkül, mindaddig, amíg bolsevik katona nem teszi lábát Finnország földjére.»

A jelen pillanatban már sokkal többet mondhatunk: Nemcsak azok a régi sírok, hanem a friss német katonasírok is, a Jeges-tenger partján, Salla havasa alatt és messze Kelet-Karjala őserdeiben *mindig olyan helyek maradnak, melyek mellett az ember lehajtja fejét hódolatában és háláérzésében.*

Igy jutottunk a most folyó hatalmas háborúhoz, a mi szempon-tunkból már a harmadik szabadságharchoz, melynek a jelszava ugyanaz, ami valamennyi háborúnkban volt már a XIV. századtól: *Karjala*. Az elvesztett Nyugat-Karjala már rég vissza van foglalva és a lakosság nagy része is vissza térhetett már elvesztett áldott hazájába. Örömlükben egész Finnország osztozik, bár ott a rettenetesen gyújtogató bolsevikiek nyomait találja, meg templomokat, amelyek a bolsevikieknek mint tánchelyek szolgáltak. Megvalósulóban legmerészebb álmunk is, az egész Kelet-Karjala felszabadítása, Finnország többi részeivel való egyesítése, ahonnan egykor erőszakkal elszakították, úgyhogy a határ egyazon néptörzs lakóhelyének a közepén kanyargott.

Mennyire más ez a háborúnk előbbi téliháborúnkkal összehason-lítva. Akkor egyedül voltunk, fegyverünk és lőszerünk elfogyott volna, ha elesett vagy fogságba jutott ellenségeink közben-közben nem lettek volna oly szívesek juttatni nekünk. Most nem vagyunk egyedül és bár a szembenálló ellenség számban túlerőben van, megerősített állásaiban makacsul védekezik kitűnően fölszerelve, *a győzelemben való hitünk kezdettől fogva sziklaszilárd.* Ezt a hitünket nem rendítette meg még az a magában véve szomorú megállapítás sem, hogy régi »barátaink«, a nagy nyugati demokráciák, amelyek az előbbi háborúban nem találtak elég erős elítélő szavakat az orosz bolsevizmusról, most az ő »áldott« fegy-veraik győzelméért imádkoznak, mintha Istent arra kérnék, hogy hagyjon meg bennünket a Gonosz hatalmában, csak az ő érdekük érvé-nyesüljön. A dolognak van mulatságos oldala is, mert azok a megáldott fegyverek jutottak és állandóan jutnak nagy mennyiségben a mi kato-náink kezébe is, és akkor még hatásosabbnak mutatkoztak, ha ilyen elfogott megáldott páncélkocsik egyáltalában még használhatók voltak. Mi tagadhatatlanul nagy becsben tartjuk Anglia és Amerika barátságát, *de a becsülettel és ésszel ellenkező cselekedetekre nem hagyjuk magunkat kényszeríteni.* Finnországnak módjában volt fizetni adósságait Ameri-kának s ezt boldogan is tette; ezért a természetes kötelességteljesítéért Amerikában annak idejében fölöslegesen nagy dícséreteket is kaptunk — a téli háborúnkban pedig csak adósságunkat róttuk le az egész művelt világgal és saját mult nemzedékünkkel szemben, ez a háború pedig csak ugyanezen kötelességteljesítés folytatása. Nem ok nélkül mond-tuk, hogy ezer évben csak egyszer ad a sors egy népnek olyan alkalmat, mint most adott a finn népnek: nagy áldozatot hozni oly nagy célért. Területnyerése és Nagy-Finnország is csak csekélység amellelt, amit

jelent a megszabadulás az álnok és mindig lesben álló erős szomszédunk állandó fenyegetésétől. Hogy az áldozatok valóban nagyok, azt mindenki megértheti, ha kezébe veszi a térképet, amely megmutatja, hogy az óriási orosz arcvonalnak mekkora részét, talán negyedét is alkotja az a szakasz, ahol a felelősség úgyszólván teljesen a finn hadsereg vállán nyugszik, ámbár sokféle formában nagy szövetségesétől is kap segítséget. Nagyon sok családban viselnek ismét gyászfiátolt és fekete karszalagot, de a szomorúságban diadalmaskodik annak a büszke tudata, hogy finn lobogó leng már messze Kelet-Karjala déli határfolyójának, a Syvärinek partjain, az Onega szélén, Kelet-Karjala fővárosában, Äänislinnában, előbbi nevén Petroskoiban, a bolsevizmusnak abban a fészkeben, ahonnan kiindulva végezte Oroszország óriási hadikészületeit nemcsak Finnország, hanem egész Észak szabadságának megsemmisítésére.

A hozzátartozók gyakran vissza sem kapták drága halottjukat Kelet-Karjala messze őserdőiből, hogy az édes anyaföldbe temethessék, de hol lehetne a finn hősnak sírja méltóbb helyen, mint ott, ahol a finn nemzeti eposz, a Kalevala hősdalai még akkor is zengtek, amikor másutt Finnország földjén már elnémultak.

KARÁCSONYESTE AZ ERDŐBEN

Irta: *Anni Swan.*

Az első magyarra fordított finn mese-könyvből. Kiadta az Athenaeum.

Karácsony szombatja volt. Sűrű pelyhekben hullt a hó, az utakon és az utcákon szánkók csilingeltek. Pista az ablakban könyökölt és kinézett az utcára.

— Oh jaj, még csak két óra van most. Négy hosszú óráig kell várakozni, míg felgyulladnak a karácsonyfa gyertyácskái. Jó volna addig egyet fordulni az erdőben!

A gondolatot tett követte. Pista felkötötte a hótalpjaait és nemsokára az erdő széléhez ért. Megállás nélkül siklott tovább s egyszer csak azt vette észre, hogy benn van az erdő mélyében. Pompásan érezte magát. Hóborította magas fenyőfák bámészkodtak ott egymásra és még a sziklák is hófehérek voltak. Pista rágyújtott egy vidám nótára és még tovább siklott. A fatönköket, köveket meg se érezte, de egyszer csak nem tudott megmozdulni.

— Mi ez? — kérdezte Pista magában és hátranézett.

Szörnyűség!... A hótálpak végén éppen Pista mögött bozontos nagy medve állt, egy valódi tányértálpú koma. Pista először rettenetesen megijedt, de azután bosszakodni kezdett.

— Miért léptél a hótálpamra? Utóbb még el is töröd. Eredj utadra, tányértálpú komám!

— Mör, mör — dörmögte a medve és ez az emberek nyelvén anynyit jelentett, hogy: »Csak nem gondolod, hogy ilyen könnyen megszabadulsz tőlem. Előbb felfallak téged, azután pedig a hótálpaidat.«

A Pista térde remegni kezdett.

— Ne bánts, tányértálpú koma. A hótálpakat neked adom, de engem bocsáss szabadon. — A medve azonban megnyalta szája szélét és hatalmas mancsaival megragadta a Pista nyakát. Erre Pista sírva fakadt.

— Édes tányértálpú koma, engedj el engem! Mit szól anyukám, ha nem leszek otthon, mikor meggyújtják a karácsonyfa gyertyáit. Mi lesz a sok szép karácsonyi ajándékkal, ki fogja azokat megkapni?

A medve hirtelen eleresztette Pistát és a homlokára csattantott mancsával.

— Oh, erdők Istene! Teljesen megfeledkeztem arról, hogy ma karácsony estéje van. Bocsáss meg nekem, édes kis fiam, de egyúttal dicsérd a szerencsédet, hogy éppen ma látogatnál el az erdőbe, tegnap irgalmatlanul felfaltalak volna.

Pista udvariasan megköszönte a medve jóságát és kíváncsian kérdezte:

— Ma miért nem eszel meg?

— Nézd, ma az összes állatok barátságban élnek egymással és az emberekkel. A karácsonyt ünnepeljük ma mi is. Ha kedved van, eljöhetsz velem és megnézheted karácsonyi ünnepélyünket. Már alkonyodni kezd; azt hiszem, lassacskán össze is gyülekezünk.

Pista egy percig sem habozott. A medve meghajtotta hátát, Pista ráült, a hótálpakat hóna alá fogta és egy szempillantás alatt benn voltak a rengeteg erdő legmélyében, ahova a vadász is csak néha téved. Hóval borított tisztásra értek, melyet köröskörül fenyőfák szegélyeztek. Ott a medve letette Pistát a földre és így szólt:

— Mássz fel arra a nagy fenyőfára. Onnan mindent láthatsz és mégsem zavarsz senkit. De siess! Hallod-e azt a zajt? Jön már a vendégsereg.

Pista engedelmeskedett és sebesen felkúszott a fenyőfa tetejébe. Csodálatos dolgokat látott onnan. Elsőkül a fehérruhás nyulak érkeztek meg hosszú sorban. A sor élén egy hófehér kövér nyúl haladt, melynek hosszú füleit csillogó fülbevalók díszítették. Két apró nyulacska a vállairól aláomló tűzpiros palástot emelte. Legelől azonban négy délceg nyúlifjú lépkedett égszínké papucsban, ragyogó harsonákat fújtak és egy kis dombocskán helyezkedtek el keresztbe rakva lábukat. A halom mellett pompás karácsonyfa állt, ehhez hasonlót soha életében nem

látott Pista. A karácsonyfa majdnem az égig ért és ágait a legcsodálatosabb dolgok díszítették. Nagy piros almák, villogó kígyók, sokszínű gyöngyök, tündöklő jéggyertyák csüngtek le róla és a legfelső ágon sárgászörös lidércfény imbolygott. Fényben úszott az egész erdő és a hó csillogott, mintha ezer meg ezer drágakövet szórtak volna szét rajta. Pista tágranyílt káprázó szemmel bámulta ezt a csodát.

A nyulak a karácsonyfa körül foglaltak helyet, királynéjuk középült trónolt és a harsonások vidám indulóra zendítettek rá, mert amott közeledett a lomposfarkú mókusok csoportja. A mókuskák mélyen meghajtották magukat, úgyhogy a farkuk átlendült a nyakukon és azután ők is a karácsonyfa köré ültek. Utánuk a rókák érkeztek meg. Pompásan festettek. Mindenik róka háromsoros gyöngyöt akasztott a nyakába berkenyebogyóból és a fülüket ugyanilyen fülbevaló díszítette. Meghajtották magukat, hegyes orrukkal a földet érintve.

— Jó estét, húgocskám.

— Boldog karácsonyi ünnepeket, édes komám.

— Hogy vagy, drága sógor?

Azután nagy zaj és lármá, csoszogás és nyihogás hallatszott az erdőből. Megérkezett a bársonyruhás vakondok a családjával, a szűröstüskéjű sündisznó a feleségével, hat gyermekével és az egész rokonságával. Egész falkára való szürke egér jött utánuk. Szépen sorban vonultak fel s mindegyik egér farkának a végére tűzpiros csokor volt kötve. Utánuk repültek a madarak. Volt köztük varjú és szarka. A császármadár és a nyírfajd felborzolták a tollukat, a süketfajd délcegen jött elő a berekből. A baglyok kissé távolabb maradtak a fénytől, de a karvalyok és a héják barátságos tekintettel bámészkodtak a ragyogó karácsonyfára.

Egyszer csak minden állat reszketni kezdett, mert most közeledtek a farkasok és a medvék. Megingott a föld, mikor ezek a félelmetes állatok csendesen és ünnepélyesen a karácsonyfához léptek és kezüket szívükre téve üdvözölték a megjelenteket.

— Burr, rurr ! Uhu, hu, hu ! Vidám és boldog karácsonyi ünnepeket, kedves barátaink !

— Hurr, hurr, ksu, ksu, kvi, viszont kívánjuk s szeretettel üdvözlünk benneteket.

A farkasok és a medvék belevegyültek a társaságba és most a madarak vegyeskara rázendített egy ünnepélyes karácsonyi énekre, mely csakhamar felhangzott a többi állat ajkán is. Éneklés után az állatok megszorították egymás kezét és úgy dörmögték, vinnyogták, csipogták, üvöltöttek : Békeességes és boldog karácsonyi ünnepeket !

Egy vén rókaanya, aki egy kicsit értett a tettetéshez, a szemét törülgette és sóhajtozott :

— Ilyen gyönyörű karácsonyt még nem értem.

Vakondok-mama és sündisznó-asszonyosság gyermekeikről beszélgettek, akik erősen náthások voltak és köhögtek. Az egerek és a patkányok tanácsokat osztogattak egymásnak, hogy hol vannak a leggaz-

dagabb éléskamrák és elhatározták, hogy a következő éjjel közös kirándulást rendeznek valami kövér helyre. A medve keresztbe fonta mancsait a hasán és orrlyukai a finom ételillatot szaglászta.

És lám csak, amott kissé távolabb egy rettenetes nagy fazék gőzölgött és mellette — Pista hinni sem akart szemének — az ő Cili macskájuk forgolódott önérzetesen, óriási fakanállal a kezében. Hát nem a derekára kötötte a huncut a Kati szakácsné széles kötényét, nem a fejére tette a fehér főköötőjét és nem pápaszemet biggyesztett az orrára? Pista majd lepottyant a fáról nevéttében és még jobban kezdett kacagni, mikor megpillantotta Bundást, aki az apa ócska frakkjában diót és mézet szolgált fel a vendégeknek. A konyhát azért bízták Cilire és Bundásra, mivel ők ismerték az úri szokásokat. Most Cili fakanállal a hóna alatt a vendégkoszorú közepére lépett, háromszor meghajtotta magát és nyávogni kezdett: »Miau, miau«, ami azt jelentette, hogy: »Tálalva van, tisztelt vendégek!«

Hej, micsoda vigasság következett. A fazekat leemelték a tűzről és egy magas tuskóra helyezték és enni kezdtek valamennyien nagy fakanalakkal. A gyermekek természetesen illedelmesen vártak, míg a felnőttek jóllaknak. A szegény medve, aki mindig nagyon falánk, olyan sok mézet evett, hogy elrontotta a gyomrát s hideg borogatást kellett rakni a hasára. A mókuskák csak a legutolsó fogásból ettek, vagyis a dióból. Vacsora után táncra perdültek a karácsonyfa körül és mindegyik állat más-más vidám karácsonyi éneket kezdett énekelni, úgy-hogy olyan ordítás és üvöltés keletkezett, hogy Pista a meghasadástól féltette fülét. Nagy vigyázva gyorsan leászott a fáról, lábára erősítette a hótalpakat és nesztelenül továbbiklott. Már sötét volt, mikor hazaérkezett. Aggódva, majdnem sírva várta otthon az édesanyja. Amint megérkezett, rögtön kinyitották a szalón ajtaját és jaj, jaj azt a sok gyönyörűséget, ami ott várt reá, nem is lehet leírni. A szoba közepén ragyogó karácsonyfa állt, ágai meg voltak rakva égő gyertyákkal, virágokkal és édességekkel és a fa alatt szebbnél-szebb játékok heverték.

A TESTVÉRNÉPEK JÖVŐJE HAJNALODIK

Irta: Väinö Musikka.

Napjainkban új Európa alakul ki. Az új Európát megteremtő küzdelemben Magyarország és Finnország is kiveszi a részét. Mindkét testvérnép áldozatokat nem kímélve harcol a közös ősi ellenség ellen, egyikük délen, másikuk pedig Északon. Az a kérdés, hogy miként fog kialakulni Kelet-Európa térképe, az összes európai népeket érdekli ugyan, de egyiket sem annyira, mint éppen a most összeroppant Szovjet-oroszország szomszédjait. Reánk, Finnországra nézve Kelet-Európa jövője mód felett fontos, mert a finn nemzet sorsa mindenekelőtt attól függ, hogy milyen államok fognak alakulni keleten.

A finn hadsereg önfeláldozó harcával már megszabadította *Kelet-Karéliát*, azaz *Viene-Aunus* jórészét a bolsevista iga alól és természetes, hogy ezt a területet, amely mindig finn terület volt, örök időkre Finnországhoz fog csatoltatni. Ugyancsak valószínűnek látszik, hogy a *vepszek* területe is Finnországhoz fog csatlakozni, mert ez a kis finn népcsoport is csupán Finnország védelme alatt tarthatja meg nemzeti mibenlétét és emelkedhetik a kultúra és az anyagi jólét magasabb fokára.

A Finn-öböl déli partján lakó *észti* nemzet a bolsevistal elnyomatás alatt rengeteget szenvedett. A lakosságnak több mint ro százalékát, számszerint több mint 100.000 embert — éppen a nép legértékesebb tagjait — egyrészt Oroszország legtávolabbi részeibe kényszermunkára deportálták vagy besorozták a vörös hadsereg soraiba, másrészt pedig legyilkolták. Az ország anyagi veszteségei úgyszintén mérhetetlenül nagyok. A közlekedési eszközök túlnyomó részét — mozdonyokat, vasúti kocsikat, hajókat stb. — vagy elpusztították, vagy pedig magukkal hurcolták a szovjet katonák. Számtalan gyárat felégették vagy rombadöntöttek, az állatállomány jelentős részét leölték, a lakóházakat pedig felgyújtották. Egyedül Tartu városában több mint 600 lakóházat égettek fel a bolsevista hordák. Mi, finnek, szívből kívánjuk, hogy Észtország, amelynek szenvedései szinte mérhetetlenek voltak, a lehető legnagyobb mértékben önálló helyzetbe kerüljön, amint a bolsevista uralom kezdete előtt volt. Ezt nemcsak a rajta esett égbekiáltó

igazságtalanság jóvátételeként érdemli meg, hanem Németország érdekeinek is megfelelne.

A Néva folyó két partján, a Finn-öböl déli partvidékén terül el *Inkeri* kimondottan finn földje. Inkeri nemcsak táji szempontból, de finn lakossága és kultúrája révén is *finn terület*. Világos, hogy ennek a finn lakosságnak jogában áll, hogy szabadon élhessen saját hazájában. Az orosz lakosságot ki kellene üríteni Inkeriből és helyükre a körülbelül 200.000 főre emelkedő Tver tartományban élő karjalaiakat kellene áttelepíteni, akik a súlyos orosz elnyomatás ellenére is megtartották nemzeti jellegüket.

Az új Európa jövőjének szempontjából az is lényeges, hogy miként fogják intézni az Oroszországban élő többi rokonnépeink sorsát. Ha ezek a testvérnépek önálló államokat vagy legalább is két szövetséges államot alapíthatnak, úgy ez esetben legalább is az északeurópai államokat fenyegető veszélyt el lehetne hárítani. Észak-Európában meg lehetne valósítani a *Komi Köztársaságot*, amely nemcsak a zürjén (komi) népet ölelné fel, hanem a votják (udmurt), vogul és osztják, valamint az északi szamojéd törzseket is kb. egy millió lakossal, aki mind tiszta finnugor eredetű. Az állam területe a Viena folyótól az Obig terjedne s legnagyobb városa Archangelsk lenne. Különösen Perm területe igen gazdag természeti kincsekben. Széles kiterjedésű területein kívül 13.700 km²-t felölelő területen értékes naftaforrásokat is találtak, továbbá a só-, arany-, foszfát-, kőszén-, grafit-, ólom-, réz- és egyéb ásványkincsei is jelentősek. A Komi Köztársaság finnugor népei bizonyára gyorsan életképessé tudnák fejleszteni iparukat és kultúrájukat európai színvonalra tudnák emelni, ha szabadon és békében élhetnének.

Egy másik finnugor állam alakulhatna a Volga kanyarulatának két partján. Itt laknak a mordvinok és a cseremiszek. Az előbbieket ugyan szétszórtnak élnék a Volga mindkét oldalán és attól dél felé, *lakosságcsere* révén azonban egységes mordvin területet lehetne létesíteni. A cseremiszek avagy saját elnevezésük szerint mari-ak a Volga kanyarulatától északra laknak. Szovjetoroszország a mordvinoknak autonómiát adott. Ezzel a területtel kapcsolatban áll a csuvaszok köztársasága. A mordvinok száma kb. 1.300.000-re tehető, míg a cseremiszek lélekszáma meghaladja a 400.000-t. Lakosságcsereével ezen a területen tehát a mordvinok vezetése alatt szövetséges köztársaságot lehetne alapítani, amelynek lakossága 2—3 millió lehetne.

Ha még tekintetbe vesszük, hogy az Ääni folyó és a Viena folyó közötti terület is ősi finn település, amelyet az oroszok ugyan birtokukba vettek, de amelyet lakosságcsere által ismét vissza lehetne juttatni a finn származású népek tulajdonába, úgy hatalmas finn népek által lakott területet kapnánk, amely az északeurópai Keleti-tengertől egészen az Ob-folyóig terjedhetne.

Remélünk kell, hogy a Németország által vezetett új Európában tekintetbe fogják venni a finnugor rokonnépek jogos reményeit és hogy

az eddig elnyomott testvérnépek boldogabb jövője végül is fel fog virradni. Nemcsak Németországnak, de az egész Európának csak javára szolgálna, ha Kelet-Európában minél több független állam keletkezhetnék.*

AZ ATHENAEUM FINN KÖNYVEI

Ismerteti: *vitéz Nagy Iván.*

LINNANKOSKI JOHANNES: MENEKÜLÉS, Falusi történet.

(Fordította: *Némethné Sebestyén Irén. 1940.*)

Egy finn paraszti család életéből egy esztendő — ez a kis regény tartalma. Keskitalo, a földet szerető gazda fiatal leányát öreg szomszédjához adja, hogy nagyobb legyen a határa. A házasság korlátain azonban áttöri magát a fiatalasszony vágya az élet s a gyermek után. Hogy megmentsék a két család becsületét, távol vidékre kényszerülnek »menekülni«. Menekülés lesz az életük sora a világ szája s a maguk szenvedélyei elől. De van-e menekvés, mikor a bűnünk következményei követnek és el nem hagynak, mint déli verőfényben az árnyék? Linnankoski e kis kötete mély lelki problémákat boncolva, erkölcsi összeütközések súlyos sebesültjeit mutatja be. Finnekről ír, de akár a magyar Alföld paraszti életéből is vehette volna alakjait, ezeket a ravasz, bölcs és kemény szerelmeseit az örök földnek, amelyről így eszmélt a tavaszi barázdákat bontó hámei öreg gazda :

— Milyen sok bánatot temethettek bele Finnország szántóföldjeibe! . . .

Néha azelőtt is érezte, hogy a föld szent, sok munkával, küzködéssel, verejtékkel van megváltva. Most azonban új dolgot értett meg. Hány férfi temetett bele csak ebbe az egy szántóföldbe is hangtalan nagy bánatokat . . . Erre senki sem gondol. A vetés hullámoz, az emberek gondtalanul haladnak el mellette, eladják és cserélik a földet, mint akármilyen más árucikket, pedig a föld reszket az ősök szenvedéseinek özönétől, amikor most gyermekeiknek kenyeret terem.

Hosszú ideig állt ott ünnepélyesen, mély gondolatokba merülve. Mikor végre megindult, lassú lépésre kényszerítette lovait s szinte

* Közöljük a finn-ugor néprokonsági gondolat kiváló finn előharcosának e cikkét, mely ugyanazt a gondolatot veti fel, mint minálunk *Petri Pál* és *Fekete József*. (Szerk.)

lábujjhegyen haladt végig a sok ezer éves, könnyektől nedves, fájdalom-megszentelte földön.»

S ahogy ilyen megbékélten, féltő szeretettel lépkedett tovább a barázdákban, úgy ment ki az öreg Uutela — megbocsátón és megbékélten — a felesége s a nála fiatalabb apósa életéből is, hogy így a felzúgó vihar irtózatossá erejű akkordjai halk melódiákká csittuljanak : a föld és az ellenségesen várt kis jövevény összebékülő harmóniájává.

A drámai feszültségekben gazdag írás *Linnankosi* talán egyik legszebb, de mindenesetre legjellemzőbb alkotása. És *Németh Gyuláné Sebestyén Irén* eredeti finn nyelvből való érett és választékos fordítása csillogóan adja vissza a sárguló nyíresek és zöldelő fenyők, meg a holdvilágban megcsillanó vizű kis finn tavak megejtő hangulatát, a finn paraszt annyira emberi életét.

MAILA TALVIO: A DARVAK. (Fordította: Faragó József. 1937.)

»Észak világoskék ege, sötétzöld földje, mély ragyogású tóvilága nyílik meg ebben a könyvben az olvasó előtt. Az a világ, amelyre mindig egy kissé úgy gondolunk, mintha egy darab lenne a magunk világából, de azért mégis egy kissé talán idegen. Olyan, mint az álmaink... az egészet beragyogja valami aranyos csillogó füst, valami misztikus ragyogás és mintha a mi vaskos, kemény, magyar talajunk fölé emelkedne egy-két arasszal« — kezdi *Kodolányi János* a könyvhöz írt előszavát. S valóban : hiába él a köztudatban a finn-magyar rokonság gondolata, északi rokonaink igazi életét, tőlünk különböző lelkét csak akkor ismerhetjük meg igazán, ha egyszer már módunk lesz sokat, igen sokat olvasni gazdag irodalmuk csodálatos termékeiből. Ezért illeti köszönet az *Athenaeumot*, hogy hosszú évek hallgatása után ezzel a regénnyel megindította azt az áradatot, amely ma már évadról-évadra leteszi asztalunkra egy-egy finn remekmű fordítását.

»*Maila Talvio* kitűnő író és par excellence regényíró, a mult századbeli francia regényirodalom nagy tradícióihoz méltó — írta annak idején a könyvével kapcsolatban a »Magyarország«. Bőven áradó, hömpölygő meséje egy egész kis társadalom szimultán rajza, egy egész népcsoport élete folyásának képe, melyet dokumentummá hitelesít egy-egy kivillanó alak részletekbemenő, pontos, lélettől duzzadó rajza. Mintegy hömpölygő folyam árja ragad magával meséje, történetének zúgó sodra, míg a forradalom, a függetlenségi harcok vízése el nem özönlí a falut, míg a történelem el nem mossza a történetet, a nép megmozdulása az emberek tragédiáját. Arányaiban nagyszabású és ugyanakkor minuciózus művészi gonddal kiegyensúlyozott nagy regény *A darvak*, amelynek minden nemzetközi értelemben kitűnő erénye mellett egy pillanatra sem szorul háttérbe az a sajátos exotikus erénye, hogy *finn* művész munkája, egy olyan nép gyermekéé, amely történel-

mével, egyéneivel, civilizációjával az egész világ rokonszenvére tart számot.»

Maila Talvio 1871-ben született Finnország keleti részében és idegen »Winter« nevét később cserélte fel a *talvi-tél* szóból alakított mai nevére. Mikkola egyetemi tanár felesége, aki meilahti otthonában évtizedek óta vezeti a helsinki egyetemi ifjúság irodalmi önképzőkörét, amely a fiatalabb finn írói nemzedék szinte valamennyi tagjának első szereplési fóruma volt. Nagyszámú regénye közül fordító és kiadó jól választották ki ezt a kötetet, amelyben az 1918—1920. évi finn szabadságharc küzdelmeinek a hullámveréséről ír egy kis falu élete kapcsán. Háború, bolsevizmus, szabadságküzdelem zuhognak végig a könyv lapjain és a kis tragédiák és nagy diadalok nyomán elénk magasztosul az a Finnország, amelyet az utolsó húsz év közelségében már egészen másként látunk, mint mikor a század végén először vívták harcaikat nyelvészeink a finn-magyar nyelvrokonság elismertetéséért.

Külön ki kell emelnünk a kitűnő műfordító *Faragó József* érdekes stílusát, amely a népies kifejezések, szavak és fordulatok sokszor talán túlzásként is ható torlasztásával hűen adja vissza számunkra a finn falusi élet zamatos paraszti nyelvét.

LINNANKOSKI JOHANNES: DAL A TÚZPIROS VIRÁGRÓL. (Fordította N. Sebestyén Irén.)

Talán az első finn regény volt ez a kötet Magyarországon, amelynek olvastán még a boldog békeidőkben először ébredt fel a hidegnek, hűvösnek, merevnek és — mondjuk ki bátran — érzelem, romantika és szerelemnélkülinek gondolt finnek iránt az érdeklődés. Mert íme kitűnt, hogy a »zöld arany« és a »fehér szén« zúgó fenyvesekkel és zubogó vízesésekkel gazdag és számunkra ismeretlen tájain ugyancsak van szív az emberekben. És ha Itália azúrszínű ege alatt és forró levegőjű, nehéz illatoktól terhes, dús középkori életében megszületett Casanova és az ibériai félsziget hollóhajú, perzselőszemű és tarantellát táncoló asszonyai és leányai veszedelmére századokon át nyerte hódító csatáit Don Juan — íme! az éjféli nap és Ezer-tó ismeretlen földjén is új hódító született *Olavi* az egyszerű fausztató legény, a zuhatagok hőse személyében.

Ahogy *Márton Ferenc*nek, ennek a robosztus magyar rajzolónak csodálatos erejű képein megelevenedtek Székelyország erdős havasainak szálfátírtó legényei, az »Erdőirtás«-ban és a »Gátkötő székelyek« című képén, úgy elevenednek meg a finn festőművészet alkotásaiban is a fausztató karjalai vagy hämei legények. Döntik a szálfát, suhan a fejsze, csúsztatják a hóban a lehántott gerendákat s patakok és tavak zúgóin keresztül Istent kísértve és embert csodálatva vizik le tavasz-előn a nagy fűrésztelepekhez ezerszámra az őserdők rönkjeit. Melyik

lánynak a szívét nem dobogtatná meg egy-egy ilyen szélesvállú, csillogó szemű, izmos karú, szép szavú legény, aki a téli hónapok fadöntő nappalai után Tápió istennek erdei oltára körül az öreg favágóktól annyi szép mesét tanult estelente, amiket aztán májusra érve fellobogó szívvel tud elmesélni az erdőktől távoli vidékeken azoknak a leányoknak, akik a messzi északi erdőktől a Finn-öböl déli partjain kattogó, bűgő, zúgó fűrésztelepekig a sok száz kilométeres úton annyian kerülnek elébük. Hosszú az út, sok a templom, falu és a tanya a folyók partján; és sok a lány, akik az elzárt tanyaházakban épúgy álmodoznak, mint ahogy teszik a Tisza partján. És tavasz van ott is és nyár és a fiatalok szíve ott is kinyílik, mint nálunk a pütkösi rózsák és a sok tanyán sok mesét kell mondani. És *Olavi* mondja is. Szava, hangja és karja ölelése nem tudja elfeledtetni azokkal, akik mellé egyszer leült. És mégis, mégis valójában csak egy leányt szeret és keres. *Küllikki* az, aki gyermekkel ajándékozza meg. Fiúval. Ezért már érdemes dolgozni, küzdeni és verekedni az élettel, az erdővel, a mocsárral! A mocsárral, amelyből termőföld válik, termőföld, ahol megveti lábát örökre az egykori nyugtalan és csélcsep fiatal vándor, hogy ott maradjon most már mindig azok mellett, akiknek az *igazi boldogságot* köszönheti.

Soumi nagyszívű legényének ezt a bájos, tavaszos hangulatú regényét *Németh Gyuláné Sebestyén Irén* fordította le, olyan üdén, frissen és ízesen, mint amilyen üdék az erdei tisztások, ahol *Olavi* megtörülte a fáradt homlokát, amilyen frissek a patakok mellett meghúzódó tavaszi rétek, ahol annyit mesélt a tanyai lányoknak és amilyen ízesek azon a finn szamócák, amelyeket jutalmul kapott *Olavi* zengő, bongó meséiért.

JÄRNEFELT ARVID: KOIVIKKOLAKÓI. (Fordította: *N. Sebestyén Irén*. 1941.)

A *Nemzeti Figyelő* 1940 őszén azt írta erről a könyvről: »Az az érzésünk, a véletlennek köszönhetjük, hogy a finn regényirodalomnak ezt a családi légkörbe helyezett, mégis a nemzet sorskérdésével mélyen foglalkozó könyvét olvashatjuk.« Pedig szerencsére *nem* a véletlen folytán került olvasóasztalunkra ez a kötet. Az *Athenaeum* régóta és céltudatosan, most már szinte egész sorozatban jelentette meg északi rokonaink csodálatosan gazdag irodalmának legszebb remekeit. Írókat és műveiket valami különös tájékozottsággal sikerült fordításra kiválasztani. Az az érzésünk, hogy a kiadónak e tekintetben maga a fordító járt igen a kezére, mert valóban a finn élet legjellemzőbb viszonyait, tájait és alakjait mutatják be nekünk ezek a könyvek.

»Koivikko lakói« a finn és svéd problémának létét és megoldását mutatják be nekünk családi életükön keresztül. Finnország lakóinak mintegy 10 százaléka svéd eredetű; századok után még ma is szabadon

beszélük nyelvüket, saját iskoláikban járnak és igen sokan közülük egyáltalában nem tanulják meg a finn nyelvet sem. A svéd Nyholm familia finn vidékre kerül, ahol a családfő kemény munkával kis birtokot kerekít maga köré. Halála után fiatal fia kerül a család élére, aki — jöllehet a nyelvet is alig ismeri — finn családból nőül. A két család nehezen melegszik. Nagyok az előítéletek és csak akkor vigasztalódnak össze, amikor a férfi tragikus halála után megszületik a gyermek, aki-ben egyesül a két nép és faj minden előnyös tulajdonsága. A gyermek az, aki összeköt. »Hadd verekedjenek az emberek, hadd viseljenek egymással háborút, az Úr lángralobbantja lelküket és az emberek mégis egyesülnek: a gazdag a szegénnyel, a svéd a finnel. Mert mit is tehetne az Úr egyebet: felépíti azt, amit az emberek lerombolnak és meggyújtja a tüzet, amit az emberek kioltanak. Észrevétlenül és apránként történik ez, de szünet nélkül. Mert az Úr hite ellen nem küzdhet senki sem...«

Polytonos sűrűlódás, őrlődés, csiszolódás, ha néha fájdalmasan is, de mégis egyformává nemesíti az embereket. Finnek és svédek így válnak mindketten jó hazafiakká, akik egyforma lelkesedéssel vették és veszik ki részüket a küzdelemből, amit hazájukért kellett és kell vívniuk. A Nyholm-család életén keresztül a finn szabadságküzdelmekből is láthatunk egy keskeny darabot és *Sebestyén* Irén írói vénával megírt fordítása feledhetetlenné teszi számunkra e család életén keresztül a finn élet küzdelmes valóságát.

SWAN ANNI: MESÉK AZ EZERTŐ ORSZÁGÁBÓL

(Fordította: *N. Sebestyén Irén. Fáy Dezső* rajzaival. 1925.)

Az »*Északi Rokonaink*« legelső számában *Kispál Magda* egy könyvismertetés kapcsán már felvetette a gondolatot, hogy »a szinte kizárólagos német mesebehozatal helyett meg kellene ismertetnünk a finnek, észtek, sőt egyéb rokonnépek meséit is, melyek sok sajátos és egyéni színnel tudnák gazdagítani a magyar gyermek világát. De ezenkívül — írta — az eddig még ismeretlen és kiaknázatlan ősi finn-ugor mese-források feltárása új területeket nyitna meg az egész magyar szellemi élet számára«. Most megvalljuk, hogy mielőtt még e kívánság a mi részünkről elhangzott volna, az *Athenaeum* máris teljesítette, mert egy fél évtizeddel előbb megjelentette egy kiváló finn író csodaszép meséinek olyan sorozatát, amely néhány év alatt elfogyott a magyar könyvpiacon, úgyhogy bizony *kívánatos lenne egy új kiadás sajtó alá rendezése*.

Ezek a mesék ugyanis csakugyan megérdemlik, hogy oda kerüljenek a magyar gyermekszobák asztalaira. A Piroska meg a farkas és a Gulliver utazásai, meg a Hófehérke meséin túl egy egész új mesevilág nyílik meg előttünk, ami nemcsak a gyermekeknek okoz örömet és álmélkodást, hanem élvezettel olvashatjuk magunk is. Ezek a mesék

— mint ahogy az egyik történetben olvashatjuk — ott születnek a fonóban a mesejuhok gyapjából. Az egyik vidám, a másik szomorú, van rövid is, meg hosszú is, mert a gyep, amelyen legelnek a mesejuhok, sok virágtól színes s a piros virágokból lesznek a vidám mesék, a feketékből a szomorúak, a sárgákból boszorkánytörténetek lesznek, a kékekből viszont olyanok, amelyek tündérlányokról szólnak. Itt is visszatér a hármas motívum, a királyfi és a pásztorlány, a juhászlegény és a királykisasszony története, de mintha valahogy színesebb, változatosabb, tarkább volna a sok mese. Talán oka ennek, hogy a tél és az éjszakai sötétség majd hat hónapon át tart odafent. Több idő jut hát a mesére és forróbb a vágy a tavasz s a csillogás után. A fordító itt is remekelt. Mi felnőttek se tudjuk letenni a könyvet, míg végére nem értünk.

HADIKERESZTSZÜLŐK

Mit értünk a finn gyermek »hadikeresztszüljője« alatt?

Ez a kifejezés bármely külföldi vagy belföldi egyént jelöl, aki hosszabb időre szóló támogatást ígér valamely elesett finn harcos gyermekének oly módon, hogy »keresztgyermekévé« fogadta.

Mekkora a keresztszüljő által nyújtandó támogatás?

A keresztszüljő dönt a segítség nagyságáról. Mindamellet legkisebb összegnek tekintjük a havi 100 finnmárka támogatást. Legszokásosabb segítség a havi 250—400 finnmárka. A legnagyobb belföldi támogatások havi 500 finnmárkára rúgtak egy-egy gyermek részére. Magyarországon a hadikeresztszüljőség évi 360 pengőnyi anyagi kötelezettséget jelent.

Mennyi időre kötelezi magát a keresztszüljő a gyermek támogatására?

Legalább egy évre, de kívánatos, hogy hosszabb időre nyújtson segítséget.

Lehet-e több egyén egy gyermek keresztszüljője?

Lehet. Finnországban az a legáltalánosabb szokás, hogy különféle társulatok, pl. varróegyesületek, továbbá üzletek, bankok és hivatalok személyzetei, iskolák tanítói, valamint sok klub, több család

együtt, társaságok és más efféle közületek egyesült erővel vállalták egy-egy keresztgyermek vagy egész család támogatását. Ebben az esetben kijelöltek egy fő-keresztszülőt, aki gondoskodik a gyermek és keresztszülők közötti összeköttetés ellátásáról.

Föltétlenül pénzben kell-e történnie a támogatásnak?

Nem. Finnországban sok keresztszülő ruhaneművel is segíti a gyermeket, sőt — ha ugyanabban a községben lakik a gyermek — más módon is. A külföldi támogatás általában pénz- vagy ajándékküldés szokott lenni. A támogatást lehet fizetni havonta vagy egy összegben egész évre. Az utóbbi esetben az anya bankbetétkönyvet kap, amelyből havonta kivehet egy bizonyos összeget. A pénz helyes fölhasználásának ellenőrzéséről a »Mannerheim Tábornok Gyermekvédő Liga« helyi osztályai gondoskodnak.

Hogyan lehet keresztgyermeket kapni?

Ha valaki keresztgyermeket akar kapni, ír a Magyar-Finn Társaság titkárságának (címe: Budapest IV., Veres Pálné utca 7, ½ 2) és kifejezi a gyermekre vonatkozó óhaját, milyen korú gyermeket kíván, leányt vagy fiút. Ugyanakkor jelzi, hogy mekkora összeggel óhajtja a gyermeket támogatni. Ekkor elküldjük nyilvántartásunkból a gyermek fényképeit és személyi adatait, hivatalos úrlapra rávezetve. Ha a keresztszülő jóváhagyja választásunkat, akkor elküldi a segítségre szánt összeget egy hónapra vagy egy esztendőre. A Keresztszülőválasztmány — helyi osztálya közvetítésével — megküldi a pénzt az illetékeseknek s egyúttal eljuttatja hozzájuk a keresztszülőkönyvet, amelyben föl van tüntetve a keresztszülő neve és címe.

Csupán anyagi segítségre korlátozódik-e a keresztszülő által nyújtott támogatás?

Kíváncsú voltam, hogy közeli baráti kapcsolat létesüljön a keresztszülő és a gyermek közt. A finn keresztszülők könnyen fönntarthatják a kapcsolatot keresztgyermekükkel és gondoskodhatnak róla. A külföldi keresztszülő a Finn Követség útján küldheti el a segítséget.

Hogyan történik a levelezés, ha a keresztszülők nem beszélnek a gyermek nyelvén?

Ha a gyermek lakóhelyén nincsen megfelelő nyelvekben jártas egyén, akkor elküldik a levelet Helsinkibe a Hadikeresztszülőválasztmánynak, itt elkészítik fordítását, amelyet az eredeti levéllel együtt rendeltetési helyére juttatnak.

Magyarországon a finn gyermek hadikeresztszülőmozgalom megszervezését a Magyar-Finn Társaság Nagy Emilné vezetése alatt álló Női Szakosztálya vállalta, elhatározva, hogy a finn testvérm nemzet mindnyájunkért folytatott két háborújának súlyos következményeiben

segítségére lesz az ártatlanul szenvedő finn gyermekeknek és *Mannerheim* tábornagy felhívását nem hagyja visszhang nélkül, hanem az ő általa alakított »Hadikeresztstülő« intézményben cselekvőleg résztvesz és igyekszik minél több finn hadiárva részére hadikeresztstülőséget vállalni, amely legalább egy évre való, évi 360. — pengőben álló anyagi kötelezettséget jelent. Nagyon kérjük kedves tagtársunkat, közölje velünk, hogy ebben a munkában részt óhajt-e venni és milyen mértékű anyagi támogatást tud erre a célra kilátásba helyezni? Hangsúlyozni akarjuk, hogy a segítség igen sürgős, a szükség igen nagy és most van itt az idő arra, hogy a magyar társadalom komoly cselekvésekben segítse és méltányolja a finn nép két háborújának a kultúremberiség érdekében hozott örökre szóló áldozatait.

dr. G. D.

TARTALOM:

(Folytatás a 2. oldalról.)	Oldal
<i>V. A. Heiskanen</i> : A mai Finnország.....	16
<i>Maila Talvio</i> : A darvak	19
<i>nemes Erdeős László</i> : A finnek és észtek felszabadító hadjárata	23
<i>Linnankoski Johannes</i> : Dal a tűzpiros virágról.....	27
<i>Fekete József</i> : Julián barát álma	30
<i>Järnefelt Arvid</i> : Koivikko lakói	34
<i>Kettunen Lauri</i> : Karjala	37
<i>Anni Swan</i> : Karácsonyeste az erdőben	43
<i>Väinö Musikka</i> : A testvérnépek jövője hajnalodik	47
<i>vitéz Nagy Iván</i> : Az Athenaeum finn könyvei.....	49
<i>dr. G. D.</i> : Hadikeresztyszülők	53

A címlapot Haranghy Jenő rajzolta

Minden cikkért szerzője felel

MUNKATÁRSÁK :

Wuorimaa Aarne Finnország budapesti követe — *Dr. Gaskó Dezső* szőv. adjunktus-orvos, a Magyar-Finn Társaság ügyv. alelnöke. — *Dr. Petri Pál* m. kir. titkos tanácsos, ny. államtitkár, a Magyar-Észt Társaság elnöke. — *V. A. Heiskanen* a földrajz tanára a helsinki egyetemen. — *Nemes Erdeős László* honvédtörtnagy, katonai író. — *Fekete József* tanügyi főtanácsos, a m. kir. állami Övönképző Intézet igazgatója. — *Kettunen Lauri* helsinki egyetemi ny. r. tanár, jelenleg a budapesti tudományegyetemen a finn nyelv előadója. — *Väinö Musikka* finn tanítóképzőintézeti igazgató. — *Dr. vitéz Nagy Iván* egyetemi magántanár, miniszteri osztálytanácsos a m. kir. vallás-és közoktatásügyi minisztériumban.

POHJOISET HEIMOKANSAMME

*Unkarilais-Suomalaisen
ja Unkarilais-Eestiläisen
Seuran Toimituksia*

Toimitus:

vitéz IVÁN NAGY
GYÖRGY LAKÓ, JÓZSEF GYÖRKE

Julkaisusta vastaa:

DEZSŐ GASKÓ

Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7

MEIE PÕHJA SUGULASED

*Ungari-Eesti ja Ungari
Soome Seltsi Väljaanne*

Toimetud:

vitéz IVÁN NAGY
JÓZSEF GYÖRKE, GYÖRGY LAKÓ

Vastutav väljaandja:

DEZSŐ GASKÓ

Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7